

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Gradišče št. 7, levo.
Telefon št. 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6 Din, za inozemstvo 8 Din.

Inserati se računajo po velikosti. Cene so navedene
v oglasnem delu.

Volilci! Slovenci! Jugoslovani!

Niti dve leti ni obstojala dne 18. marca 1923 izvoljena narodna skupščina. Njen sestanek je stal pod vplivom odsotnosti hrvatskih poslancev. Načeto »hrvatsko vprašanje« ni našlo zadovoljive rešitve, ker ni bilo ne resne volje, ne resnične patriotske zavesti. Za petino svojih poslancev okrnjeni skupščini je zavladovala skupina, ki v celotni skupščini ne bi imela večine. Iz te skupine se je proti vsem naravnim zakonom in proti parlamentarnim načelom sestavila vlada, ki ni imela zaupanja prave skupščinske večine, ki pa se je zato skušala obdržati na krmilu z vsemi jej razpoložljivimi sredstvi in za vsako ceno.

Večne krize, ki so nujno morale slediti temu nenaravnemu položaju, so pretresale skupščino ter zavlele vsako resno delovanje v njej. Nastal je popoln zastoj v zakonodajstvu, uprava naše države se je še poslabšala, pravna nesigurnost v vseh pokrajinah pa je ubila zaupanje jugoslovanskega ljudstva v pravico in poštenje. — Vlada je gospodarila z državnim imetjem brez parlamentarne kontrole, uvajala je nove, krivične in partizanske določene davke za široke delovne sloje jugoslovanskega ljudstva, peščica izvoljencev pa je bogatela na račun ljudstva.

V teh obupnih razmerah se je posrečilo »skupščinski opoziciji« pod vodstvom odličnega državnika in iskrenega jugoslovanskega patriota Ljube Davidovića, da je prepričala Radića in njegovo stranko o pogubnosti abstinenčne politike. Izvoljeni hrvatski poslanci so prestopili prag narodne skupščine, prisegli zvestobo kralju in državi, ter se izrekli pripravljene za delo v skupščini. Usoda homogene radikalne vlade je bila s tem odločena. Sledila je njena demisijska.

V odločilnem trenutku pa se je zgodilo izdajstvo v demokratiški stranki. Prečanski demokrati pod vodstvom Pribičevića in Žerjave, ki sta bila glavna stavitelja opozicije proti homogeni radikalni vladi, so uskočili iz demokratiške stranke ter se iz pohlepa po vladi priključili kot najžejši zavezniki do tedaj vladajoči radikalni stranki. Toda tudi vlada teh dveh skupin je ostala v skupščini brez večine. Ze po nekaj tednih je prevzel vlado ožji in širši blok pod vodstvom Davidovića. Vsa poštena jugoslovanska javnost se je oddahnila.

Nova vlada — vlada sporazuma — je napovedala predvsem boj korupciji. Korupcija se ni bila ustavila niti pred najodgovornejšimi mesti naše javne uprave, pred ministri. Korupcija se je bila razpasla že v državnih uradih in zastopala celokupen državni aparat. — Davidovićeve vlada je v skupščini vložila obtožbo proti celi vrsti ministrov prejšnjih vlad. Od tega časa dalje je bila nova vlada v krizi. kajti obtožbo preprečiti, je bila življenjska naloga obtoženih ministrov in njihovih privrženecv. Krepko oporo so našli v tem prizadevanju v Pribičeviću in Žerjavu.

Vlada sporazuma ni mogla izvesti svojega programa vzlic sigurni večini v narodni skupščini. Nevidne sile na najvišjih mestih so ji vezale roke. S svojo vrtoglavostjo je v odločilnem momentu Radić mnogo pokvaril in pripomogel do neparlamentarne rešitve krize. Vlada sporazuma je padla po treh mescih izven parlamenta, proti njegovi volji in proti volji ogromne večine jugoslovanskega ljudstva.

Vlado je dobila v roke parlamentarna manjšina in nekaj neparlamentarcev, da izvede volitve s pritiskom in nasiljem. Važna socialna, gospodarska in kulturna vprašanja so potisnjena ob stran, nujno potrebni zakoni: proti korupciji, invalidski, stanovanjski, o poljedelskih kreditih, itd. so odloženi v nedogledno bodočnost.

Stojimo sredi volilnega boja. Zopet naj ljudstvo odloči, kdo in kako naj gospodari in vlada v državi. Razne stranke nastopajo v tem volilnem boju, razna so gesla in obljube. Nočemo se spuščati v podrobnosti in oceno vseh teh raznih gesel in obljub, na ves glas pa moramo poudariti: brez bratskega, mirnega sporazuma med Srbi, Hrvat in Slovenci ni Jugoslavije, ni varnega in plodonskega življenja in razvoja Srbov, Hrvatov in Slovencev v skupni, s potoki krvi priporjeni državi.

V septembru 1922 so se na zagrebškem kongresu sestali državni, parlamentarci, učenjaki in intelektualci iz vseh pokrajin naše države, da jasno in odločno manifestirajo za resnično enakopravnost vseh državljanov naše države in za mirno in pošteno rešitev državnopravnega spora potom bratskega sporazuma med Srbi, Hrvat in Slovenci. Kongresu je prisostvovalo mnogo politikov raznih strank, veliko število srbskih demokratov pod vodstvom Ljube Davidovića in tudi častno število narodnih socializtov iz Slovenije in Hrvatske.

Posledica tega kongresa je bilo čiščenje duhov v demokratiški stranki in kasnejši izstop prečanskih demokratiških voditeljev Pribičevića in Žerjave iz demokratiške stranke. Zvezala sta se z radikali, proti katerim sta se prej borila z najgobjimi sredstvi samo zato, da dobila moč v roke in moreta strahovati Hrvate in Slovence. — Njima pa niso sledili res pravi hrvatski in slovenski demokrati. Ti so ostali zvesti Davidoviću in njegovi pošteni koncepciji. Stališče Davidovićeve demokracije je stališče miru in bratskega sporazuma, njen program, je program zblizanja razprtih bratov. Najpreje sporazum, vse drugo pride potem med poštenimi brati samoposebi!

V afirmacijo teh dejstev in podkrepitev ideje in smernic resolucij zagrebškega kongresa, ki so jih zastopali v Sloveniji dosledno narodni socialisti in demokracije Davidovićeve demokracije, se je za sedanje skupščinske volitve storil za Slovenijo sporazum med Narodno-socialistično stranko in Davidovićevo bratsko stranko, t. j.

Blok bratskega sporazuma.

Volilci! Povdarjamo ponovno, da brez sporazuma med Srbi, Hrvat in Slovenci ni Jugoslavije! Državno-pravni spor se mora likvidirati. Vsak, ki danes izjavlja in proglašja, da je notranja ureditev naše države po vidovdanskim ustavi enkrat za vselej rešena, je sovražnik Srbov, Hrvatov in Slovencev, je izdajalec prave jugoslovanske ideje in koncepcije. Večine Hrvatov in Slovencev ne smejo izločevati od političnega sodelovanja, je ne smejo ponižati v državljane drugega reda. Ne trpimo, da bi proti prečanskim krajem in prebivalcem nastopali, kakor nastopa premagovalec napram premaganu. Hočemo pošten in trajen sporazum, ki se pa ne dá ustvariti ne z zvijačo, ne s silo. Velebski koncepciji Pašićevi sta prišla na pomoč Pribičević, ki se ne straši nobenega sredstva, samo da bi ponižal Hrvate, in Žerjav, da bi kot eksponent prvih dveh hotel imeti Slovenijo za svoj pašaluk! Z njimi je sporazum nemogoč, kajti ob sporazumu zginejo s površja. Kot neznačen drobce hočejo vladati velikemu jugoslovanskemu ljudstvu, to pa morejo le z golim nasiljem in diktaturo najslabše vrste.

Ne zagovarjamo Radića in njegovih metod. Izjavljamo pa, da resni in pošteni državni, ki so prožeti res prave in iskrene ljubezni do naroda in domovine, nikdar radi enega človeka ne bodo udarili po celom narodu. Pašić in Pribičević sta kriva, da je Radić tako vzrastel. Ako je on v resnici kaj zagrešil, naj odgovarja pred sodiščem, — a narod ne sme biti žigovan za sužnja!

Zadovoljstvo državljanov je višek državne modrosti in najizdatnejša državna obramba proti vsem sovražnikom. Obeg pa ni mogoče doseči s prevaro in nasiljem, temveč s spoštovanjem in brezpogojno zaščito ljudskih svobod in pravice. Le svoboden in ponosen narod, v svobodni in ponosni Jugoslaviji je in ostane zaščitnik in privlačna sila za neodrešene brate!

Zato zahteva naš blok najprej bratski sporazum. Hvaležni smo brezprimernim žrtvam, ki jih je doprinesel narod srbski za našo svobodo. Sveto nam je srbsko ime, sveto so nam tradicije Hrvatstva, sveto pa tudi slovensko ime in slovenski jezik. Vrhovno načelo nam je b l a g o domovine, kateremu pogoj je sporazumno sodelovanje vseh treh bratov.

Stojimo odločno in neizprosno na stališču mirnega razvoja, parlamentarizma in demokracije. Svoboden narod naj v svobodnih volitvah izvoli svoje poslance v narodno skupščino, ki bodi najvišja in najmočnejša zaščitnica bratstva, svobode, ljubezni, politične in socialne enakopravnosti vseh državljanov ter spoštovanja zakonov in vseh in vsakogar.

Najprej in nujno je treba rešiti sporna državno-pravna vprašanja. Ta vprašanja pa se ne smejo reševati z nasiljem ali grožnjami z amputacijami. Šele po rešitvi spora pridejo do uspešne in pametne rešitve vsa ostala vprašanja. V polni soglasnosti o tem skupnem političnem cilju pa nobena izmed koaliranih strank ni opustila ostalega dela svojega programa. Blok bratskega sporazuma bo zastavljal vse sile, da se krivice in neenakosti nujno in brezpogojno odpravijo. Boril se bo pa z vsemi močmi za to, da se v najkrajšem času sprejmejo zakoni, ki naj olajšajo življenje in zagotovijo obstanek širokim delovnim slojem. Brez vsakega odlašanja je izbrebiti korupcijo iz naše državne uprave. Zato zahtevamo od nove skupščine takojšnje uzakonjenje strogega zakona o p obijanju korupcije in kaznovanje vseh krivcev, ki so zakrivali sedanje brezpravno in neza-

konito stanje v naši državi. Zakon o obrestni meri mora onemogočiti blazne špekulacije z ljudskim premoženjem. Zadostna preskrba naših invalidov, vdov, sirot in vpokojencev je ena glavnih zahtev našega socialnega programa. Obstojek zakon o zaščiti delavstva je nujno spopolniti in našemu delavstvu dati dejansko možnost s poštenim delom živeti človeka vredno življenje v lastni domovini. — Uradniški zakon in zakon o železničarjih se morata takoj revidirati in zagotoviti javnim nameščencem in železničarjem vseh kategorij vključno železniške delavce popolno svobodo prepričanja, stalnost in odgovarjajoče prejemke. Starostno in invalidsko zavarovanje delavstva vseh strok se mora čimprej izvesti.

V stanovanjskem vprašanju zahtevamo času primeren zakon, ki naj v prvi vrsti skrbi za gradnjo novih stavb in s tem odpravi sedanje brezupno stanje.

Ena najvažnejših naših zahtev pa je izenačenje in pravična razdelitev davkov. Slovenija je neprimerno in krivično huje obremenjena kot ostale pokrajine. Ravnotako je Slovenija zastopljena pri podeljevanju 6 in 7% kreditov od Narodne banke obrtnikom, trgovini in industriji, kar povzroča pri nas zastoj naše obrti in industrije in s tem brezposelnost našega delavstva.

Zemljo tistemu, ki jo obdeluje! Zahtevamo odločno izvedbo agrarne reforme potom posebnega zakona in zakona o poljedelskih kreditih.

Da se pa vse te naše zahteve res izvedejo, je predpogoj, da pride do sporazuma med Srbi, Hrvat in Slovenci. Revizija vidovdanske ustave v bratskem sporazumu je neodložljiva. Jugoslovansko ljudstvo mora pri volitvah dne 8. februarja to jasno povdariti. Sedanje brezpravno stanje, sedanja neupravičena in krivična dejanska hegemonija v znaku Velebsstva mora biti likvidirana.

Volilna vlada nastopa pri volitvah v posameznih krajih pod imenom »nacionalnega bloka«. Tudi pri nas v Sloveniji pišejo in govore o tem nacionalnem bloku. V resnici v Sloveniji takega bloka ni, temveč nastopajo pod to krinko režimski Žerjavci sami, ki si pod lastno diskreditirano firmo ne upajo pred ljudstvo. Ta nacionalni blok ni državotvoren, pač pa protidržaven, protislovenski in protijugoslovanski, ker si je na nedopusten način uzurpiral vlado v znamenju diktature, nasilja in groženj z veleizdajalskimi amputacijami in ker je proti sporazumu. Voditelji tega bloka so Pašić, Pribičević in Žerjav, jedro bloka pa po veliki večini tvorijo ljudje, ki so obogatili in še bogate na škodo jugoslovanskega ljudstva! Ljudje, ki so se na neparlamentaren način polastili vlade, ljudje, ki so kot lži-demokrati in naprednjaki potepali osnovna načela svobode, enakosti in bratstva, ljudje, ki hočejo v naši domovini vladati z nasiljem in diktaturo in s tem podpirati in kriti korupcijo najnižje vrste, a obenem groziti z veleizdajalsko amputacijo našega s krvjo najboljših srbskih, hrvatskih in slovenskih sinov prepojenega jugoslovanskega ozemlja, nimajo pravice sebe nazivati nacionaliste in svoje dejansko neobstoječe bloke — nacionalne bloke!

Slovenski, jugoslovanski poštenjaki in naprednjaki! Domovina vas kliče! Kliče vas vse, kmete, delavce, obrtnike, trgovce, privatne in javne nameščence vseh kategorij, vpokojence in invalide, kliče vas v obrambo slovenske poštenosti, značajnosti in naprednosti. — Kliče vas v boj za bratski sporazum, za stvarno enakopravnost Srbov, Hrvatov in Slovencev, za svobodo političnega prepričanja, za socialno pravičnost. Kliče vas v boj proti najhujšemu zlu, proti korupciji v javni upravi! Ali naj naša država in z njo naša Slovenija pade na nivo kakega turškega vilajeta? Ali naj ministri, proti katerim obstoje z dokazi podprte obtožbe, nekaznovano blatijo čut in poštenje srbskega, hrvatskega in slovenskega ljudstva? Pravica in poštenje nad vse! Zato gre blok bratskega sporazuma s trdno vero v boj, da ga bodo podprli vsi res napredni in narodni Slovenci in Jugoslani in da bo 8. februar nepobitno in nedvoumno dokazal, da med slovenskimi naprednjaki ni mesta zatiralcem svobode, enakosti in bratstva. V tej trdni veri pozivamo vse slovenske, jugoslovanske poštenjake in naprednjake v Sloveniji, da združijo svoje glasove na edino napredno, slovensko, jugoslovansko nacionalno listo — to je listo

Bloka bratskega sporazuma!

Zivela svobodna, poštena in pravična Jugoslavija!

Kandidati bloka bratskega sporazuma:

Liubljanško-novomeško volilno okrožje — 7. skrinjica.

Nosilec liste: IVAN DERŽIČ, žel. uradnik v Ljubljani.

Okrajni kandidati:

Volilni okraj Črnomelj in Novo mesto:

Kandidat: Simon Meršol, inšpektor finančne kontrole v Novem mestu.

Namestnik: Ivan Luzar, tesar in posestnik v Kandiji.

Volilni okraj Kočevje:

Kandidat: Josip Ančik, lekarnar v Ribnici.

Namestnik: Viktor Medved, uradnik v pok. v Kočevju.

Volilni okraj Kranj in Kamnik:

Kandidat: Rudolf Jeglič, kamnosek in posestnik v Kranju.

Namestnik: Ivan Bračič, preglednik finančne kontrole v Trzinu.

Volilni okraj Krško.

Kandidat: Fran Vodopivec, pek. mojster in posestnik v Krškem.

Namestnik: dr. Fran Kandare, odvetnik v Krškem.

Volilni okraj Logatec:

Kandidat: Anton Sircelj, železniški uradnik v Ljubljani.

Namestnik: Jakob Loštrk, čevljar v Žireh.

Volilni okraj Ljubljana-okolica in Litija:

Kandidat: Fran Rupnik, strojevodja v pok. v Ljubljani.

Namestnik: Fran Umek, strojnik, Toplice - Zagorje.

Volilni okraj Radovljica:

Kandidat: Rudolf Juvan, uradnik v Ljubljani.

Namestnik: Jakob Bratuž, strugar na Blejski Dobravi.

Mariborsko-celjsko volilno okrožje — 14. skrinjica.

Nosilec liste: Dr. BOŽA MARKOVIČ, univerzitetni profesor v Beogradu.

Okrajni kandidati:

Vol. okraja Maribor levi in desni breg:

Kandidat: Ivan Roglič, trgovec v Mariboru.

Namestnik: Dr. Adolf Pečovnik, profesor v Mariboru.

Volilna okraja Celje - Mozirje:

Kandidat: Dragotin Gobec, podžupan v Celju.

Namestnik: Anton Majerhold, gostilničar in vojni invalid v Št. Janžu ob Savinji.

Volilna okraja Laško - Brežice:

Kandidat: Pavel Dornik, rudar v Trbovljah.

Namestnik: Ivan Novak, rudar v Trbovljah.

Vol. okraja Slovenjgradec - Prevalje:

Kandidat: Dr. Fran Toplak, zasebni zdravnik v Mariboru.

Namestnik: Franjo Selinšek, železniški poduradnik v Mariboru.

Volilna okraja Šmarje - Konjice:

Kandidat: Ivan Veselak, posestnik in železničar v Seržovici.

Namestnik: Josip Berglez, posestnikov sin v Bobovem.

Volilna okraja Ptuj - Ormož:

Kandidat: Anton Blažek, podžupan v Ptuj.

Namestnik: Vinko Šerona, učitelj v Ptuj.

Volilni okraj Ljutomer:

Kandidat: Bruno Faninger, trgovec v Mariboru.

Namestnik: Fran Bračun, profesor v Mariboru.

Volilna okraja Murska Sobota - Dolnja Lendava:

Kandidat: Josip Ribarič, profesor v Mariboru.

Namestnik: Franc Talány, gostilničar v Biserjanah št. 1.

Davidovićevo pismo.

Beograd, 30. decembra 1924.

Dragi prijatelji in spoštovani volilci!

Zelo me je razveselila novica, da so pristali J. D. stranke in pristali Narodno-socialistične stranke v Sloveniji sklenili volilni sporazum z namenom, da bi pod geslom: »Za bratski sporazum!« dokumentirali, da odobravajo pota in metode, s katerimi se trudimo konsolidirati razmere v svoji lepi in veliki očetljivi Jugoslaviji, na podlagi resnične enakopravnosti bratov in vseh državljanov, ki tvorijo to domovino. Potatili ste me, dragi bratje, s svojim pozivom, naj bi bil nosilec Vaše skupne liste v Mariborsko-Celjskem volilnem okrožju. Ta poziv ne smatram tako, kakor da je namenjen moji osebi, temveč si ga razlagam kot izraz skupnega Vašega zaupanja v stvar, ki jo imam čast zastopati s svojimi tovariši. Dragi bratje, kakor bi želeli, da se odzovem Vašemu pozivu, vendar Vam moram sporočiti, da sem obložen z delom tukaj in v drugih okrožjih in me to delo ovira, da bi bil nosilec Vaše liste. Sploh kažete v teh trenutkih toliko zavesti in toliko umevanja, da Vas obudujemo vsi kot mlado četo boriteljev za naše ideje na severozahodnih mejah naše očetnjave. Za Vas ni razlik v interesih Srbov, Hrvatov in Slovencev, ker Vaše duše veže ljubezen za Maribor-Celje, Ptuj toliko kakor za Bitolj, Skopje, Subotico, Kotor in za vse biserne na vseh mejah naše ujedinjene domovine. Slišim, da ste že mislili na to, da bom osebno oviran sprejeti ponujeno mi kandidaturu, ali da na vsak način želite izkazati zaupanje osebnosti iz moje najbližje tukajšnje okolice, katera osebnost bi bila pri-

pravljena zastopati interese Vašega okrožja v smislu Vaših intencij. Tudi v tej Vaši želji vidim samo hrepeneje, da pred vso javnostjo dokažete, da pri Vas ni niti trohice separatizma, temveč da s polnim srcem stojite visoko nad malenkostnimi vprašanji, imajo pred očmi vzvišene besede: Sreča domovine nam je najvišji zakon!

Odzivajoč se tej Vaši želji, Vam predlagam, dragi bratje, za nosilca liste profesorja beograjskega vseučilišča dr. Boža Markovića, čigar jekleni značaj in čisto preteklost pozna vsa jugoslovanska javnost predvojnege časa, ne omenjajoč njegovega dela za časa svetovne vojne v emigraciji in njegovega živega stremjenja v Jugoslov. demokratski stranki, da naj pride do konsolidacije na podlagi onih načel, ki jih vsi zastopamo. Boža Marković je človek socialne pravičnosti, ki jo moramo v teh povojnih časih povdarjati vedno bolj, da uničimo korupcijo in vse tiste, ki jo ščitijo. Gospodje Žerjav in tovariši so se izneverili tem idejam, zapustili so nas in noben resnično napreden demokrat ne spada v njihove vrste, niti v vrste Nacionalnega bloka. Mi ne razpikujemo sovraštva, ne grozimo s krivjo, temveč želimo več ljubezni, ljubezni in zopet ljubezni, da zasijejo »Svetli dnevi« v vseh srcih, da nas objame navdušenje, kakršno je bilo v dušah ob času preobrata, ko se je uresničil sen vseh poštenih Jugoslovancov Srbov, Hrvatov in Slovencev. Živel bratski sporazum!

Živela Velika Jugoslavija!

Predsednik glavnega odbora demokratske stranke:

Ljuba Davidović, I. r.

Dr. Boža Marković,

vseučiliški profesor v Beogradu, nosilec liste »Bratskega sporazuma«.

Marković je rojen v majhni vasi blizu Kragujevca, v srcu Sumadije. Zgodaj se je začel politično udejstvovati. Začetkom osebnege režima poslednjega Obrenovića 1898. so ga kot sodnega pristava denuncirali radi razalutitve kralja Milana, kot komandanta aktivne vojske. Radi tega so ga odpustili iz državne službe ter obsodili na šestmesečni zapor. Zaporu se je izognil s tem, da je odpotoval v tujino. Kot emigrant je živel do junija 1899. na Nemškem, v Šviciji in na Francoskem. Vrnil se je v Srbijo. — Mesec dni pozneje ob priliki Ivanjanskega atentata na bivšega kralja Milana so Markovića zaprli in izročili prekomu sodu skupaj z drugimi člani radikalne stranke. Po prekomu sodu je bil obsojen na osemletno ječo in z rajnim Tonkanovićem, drjem Vesnićem in drugimi odpeljan v kaznišnico v Požarevac, kjer je ostal leto dni, do poroke kralja Aleksandra 1900. leta. Tedaj so skupno z drugimi izpustili na svobodo tudi Markovića.

Ker je g. Pašić pred prekomu sodom, da bi se rešil obsode, podal izjavo, s katero je denunciral svoje tovariše v zaporu in svojo stranko kot antidinastično (na podlagi te izjave je bil Pašić takoj pomnožen) in ker je g. Pašić po poroki kralja Aleksandra stavil stranko v službo osebnemu kraljevemu režimu, je Marković začel odprti boj proti Pašiću. Na čelu tega boja so stali Davidović, rajni Drašković in sedanji predsednik akademije znanosti v Beogradu Ljuba Stojanović ter prof. Jaša Prodanović. Marković je tedaj živo sodeloval pri ustvarjanju samostalne radikalne stranke, ki je pripra-

vila duhove za sprejem dogodkov od 29. maja 1903. leta, ko je izbruh narodne jeze odnesel zadnjega Obrenovića s prestola.

Po katastrofi kralja Aleksandra 1903., ko so prišle politične politične razmere s prihodom »kralja Petra Karadjordjevića« normalen tek, se Marković posveča nacionalnemu delu in obrača svojo pozornost zlasti zapadnim našim krajem, v prvi vrsti Hrvatim in Slovencem. Živo sodeluje pri ustvarjanju tedanjega omladinskega jugoslovenskega pokreta, ki se zrcali v izložbah jugoslovenskih umetnikov in v kongresih jugoslovenskih časnika. — Sodeluje in udejstvuje se pri organizaciji in obdržavanju vseslovenskih kongresov v Pragi in Sofiji.

Toda največjega pomena in veljave je Markovićevo delovanje v klubu »Slovenski Jug«. Z elito srbskih intelektualcev, s prof. J. Cvijićem na čelu, sodeluje najprej pri vstvarjanju omladinskega kluba in čitalnice »Slovenski Jug«.

Leta 1897 je bil Marković izvoljen klubovim predsednikom in urednikom časopisa »Slovenski Jug«. Na tem mestu je ostal Marković vse do svetovne vojne. Slovenski klub je postal središče celokupne nacionalistične jugoslovenske omladine. Od tod je Marković prišel v bližje stike z omladinskimi predstavnikmi in z uglednejšimi politiki jugoslovenskih dežel. Kako se je bala tega pokreta bivša avstro-ogrška vlada se vidi po tem, da je bil pokret vpleten v veleizdajniški zagrebški proces, a v znamenitem Friedjungovem procesu na Dunaju 1909. so bile glavni predmet obtožbe ravno vezi med klubom

»Slovenski Jug« odnosno Markovićem ter hrvaško-srbsko koalicijo. Znan je smeli in odločni izstop Markovića pri tem procesu pred dunajskim sodiščem, kjer je s pomočjo in po navodilih prof. Masaryka podal izpoved, s katero je razkril in dokazal falzifikate vseh dokumentov, na katerih je Avstrija s pomočjo Friedjunga zasnova la monstre-proces. Tako je z njegovo pomočjo pred vso evropsko javnostjo ideja narodnega edinstva in sporazuma izšla kot zmagovalka. Od tedaj pa do svetovne vojne se pričena še živahnejše Markovićevo delovanje za uresničenje jugoslovenske ideje.

Prihodnjega 1910. leta je Marković izsledil skupaj z prof. Masarykom, sedanjim predsednikom Čehoslovaške republike in z rajnim Supilom ponarejevalca Friedjungovih falzificiranih dokumentov, nekega Vasića, ki je moral pred beograjsko sodišče, kjer se mu je dokazalo, da je za računa grofa Forgacha, tedanjega avstrijskega poslanika, falzificiral vse dokumente v Beogradu. To je omogočilo prof. Masaryku, da v delegacijah v Pešti ostro napade politiko grofa Aehrenthala.

Dasi je glavni del Markovićeve aktivnosti bil posvečen zapadnim našim krajem, vendar ni pozabil niti južnih pokrajin pod Turško. Kot predsednik »Slovenskega Juga«, je vstopil za člana centralnega odbora »Narodne obrane«, kjer je za časa balkanske vojne bil tudi tajnik.

Kot rezervni častnik se je udeleževal v svetovni vojni do oktobra 1914, dokler ni bil poklican v zunanje ministrstvo, da organizira jugoslovensko emigracijo najprej v Srbijo, pozneje pa v inozemstvu. Ko se je v aprilu 1915. leta osnoval »Jugoslovanski odbor« v Rimu, je šel Marković z drjem Trumbićem iz Niša v zahodno Evropo. Srbska vlada mu je poverila nalogo, da prvič vzpostavi vezi med našim narodom v monarhiji in med srbsko vlado v Nišu in pozneje na Krfu, in drugič, da naj tvori vez med »Jugoslovenskim odborom« in srbsko vlado. V dosegu prvega cilja, je odšel v Zenevo in tamkaj organiziral izvestilski novinarski urad, ter potom časopisov iz vseh jugoslovenskih pokrajin, kakor tudi zaupnih oseb, ki se prihajale iz monarhije, vedno obveščal vse jugoslovenske politike in narod o delu srbske vlade in »Jugoslovenskega odbora«; ob

enem so bili tudi oni informirani o razmerah in zadržanju našega naroda v monarhiji. To delo je bilo zelo intenzivno in koristno. V tem uradu so se izdajala vsakdanja poročila v našem, francoskem in pozneje v angleškem jeziku, tako da so srbska vlada »Jugoslovanski odbor« bili v stanju širiti najživahnejšo propagando. Takoj so se izdajali in tiskali mnogi propagandni spisi. — Ravnotako je bil Boža Marković v najtesnejših stikih s člani »Jugoslovenskega odbora«. Radi tega je prisostvoval vsem sejam »Jugoslovenskega odbora« in potoval v London, Pariz in Rim. V Londonu in Parizu je skupaj z dr. Trumbićem sodeloval pri reševanju našega dobrovoljskega vprašanja v Severni in Južni Ameriki.

Kot dober poznavalec jugoslovenskega vprašanja je Marković ob polomu Avstrije sodeloval s tovariši pri ustvarjanju »Jugoslovenske lige«, ki je kazala pot, po kateri naj bi hodili takoj po osvoboditvi, da se izognemo nesrečam, ki so nas šest let spremljale. Pri tem delu je Marković, kakor vedno, vodila ideja bratskega sporazuma.

Na mirovni konferenci v Parizu, je Marković sodeloval kot član etnografske sekcije. Po vrnitvi v domovino, je Marković bolj opazoval dogodke, kakor pa sodeloval v njih, misleč, da pojdemo pri postavljanju prvih temeljev po poti bratskega sporazuma.

Ko so dogodki zašli na stranpota, zlasti po sprejetju Vidovdanske ustave in po abstinenci Hrvatov, je Marković začel zopet aktivneje delovati. To se vidi najprej pri tem, da sodeluje pri »Ilidžarski konferenci« in potem pri Zagrebškem kongresu. Da bi propagiral ideje Zagrebškega kongresa, je začel s tovariši izdajati in urejati skozi celo leto 1922 tedenski list »Nedeljni Glasnik«, katerega glavna vodilna smernica je bila bratski sporazumni boj proti ekstremizmu, ki okužujeta Jugoslavijo; proti ekstremu Pašića in Pribeževića z ene in proti separatističnemu ekstremu Radića z druge strani.

To delo je precej prispevalo, da sta se jasno opredelili v demokratski stranki dve struji: ena, ki se nagiba na ekstremizem Pašićev, — to je grupa Pribeževićeva in druga čisto demokratska, ki se kot taka nagiba bratskemu sporazumu — to je grupa Davidovića. K sreči je ta druga znatno mnogo številnejša in močnejša od one prve.

Vrstni red kandidatnih list v Sloveniji.

V celem je bilo v Sloveniji v treh volilnih okrožjih vloženi 28 kandidatnih list in sicer:

Volilno okrožje Maribor-Celje: 1. SLS (dr. A. Korošec); 2. HRSS (Stjepan Radić); 3. prekmurški mali poljedelci (Geca Hartner); 4. samostojni demokrati (dr. Lj. Pivko); 5. Vitez Zagorski; 6. SKS (dr. Milan Pucelj); 7. komunisti (Ivan Makuc); 8. nemška stranka (Franz Schauer); 9. NRS (dr. R. Ravnik); 10. SSJ (dr. Milan Korun); 11. seljansko-agrarna zveza (A. Hribar); 12. SSJ (Vinko Moderndorfer); 13. Radićevi odpadniki (Ivan Strbenac); 14. Blok bratskega sporazuma (vseučiliški profesor dr. Boža Marković).

Volilno okrožje Ljubljana-Novo mesto: 1. SLS (dr. A. Korošec); 2. samostojni demokrati (dr. G. Žerjav); 3. SKS (Ivan Pucelj); 4. republikanci (Albin Prepeluh); 5. komunisti (Ivan Makuc); 6. republikanci (Jos. Murn); 7. Blok bratskega sporazuma (Ivan Deržić); 8. SSJ (Melhijor Cobal); 9. SSJ (Ivan Pastorek).

Volilno okrožje Ljubljana-mesto: 1. samostojni demokrati (Iv. Mohorič); 2.

komunisti (Ivan Makuc); 3. SSJ (dr. Lj. Perič); 4. SLS (dr. Ant. Korošec); 5. Blok bratskega sporazuma (dr. Vladimir Ravnihar, namestnik Rudolf Juvan).

Po volilnem redu ima izvoliti Ljubljana enega poslanca, volilno okrožje Ljubljana-Novo mesto deset poslancev in volilno okrožje Maribor-Celje petnajst poslancev.

Ustavljeno kazensko postopanje proti HRSS poslancem.

Glavni interes sedanje volilne borbe je posvečen borbi PP vlade proti HRSS. Vlada je utemeljevala v službenih komunikacijah, da je zaporno povelje proti HRSS poslancem utemeljeno, ker ima v rokah dokumente, ki težko obremenjujejo Radića in njegove tovariše. Z velikim pompom je vladni tisk sporočal, da je dokazilni material glede zaprtih HRSS poslancev oddan sodišču, ki bo kot nepristranski forum čisto gotovo obsodilo HRSS veleizdajnike. Zagrebški sodni senat je tri dni proučeval vladne ovadbe proti Radiću in tovarišem in prišel do sklepov, ki so pa obsodba PP režima, ne pa — Radića in tovarišev. Sklep zagrebškega sodnega senata obsega pet točk, kjer se med drugim objavlja:

1. Zavrne se ne samo pritožba Stjepana Radića ni tovarišev, da je njihova poslanska imuniteta kršena, ampak tudi pritožba dr. Mačka kot podpredsednika narodne skupščine in državnega odbora. 2. Ugodi se pritožbi dr. Mačka in tovarišev (dr. Krnjević, Predavec in oba Košutić) proti preiskavi radi zločina po členu 1. točka 1, 2 in 5 zakona o zaščiti države, češ, da so sumljivi, da so vstopili v III. internacionalno s ciljem za doseg popolne nacionalne in politične neodvisnosti hrvatskega naroda, za kateri cilj je HRSS v skrajnem slučaju pripravljena lotiti se revolucije, in se radi tega ustavi proti njim kazensko postopanje. 3. Ugodi se pritožbi omenjene petorice proti temu, da so jih postavili v preiskovalni zapor. 4. Predlog državnega pravdnika, da se naj proti omenjeni petorici izvrši preiskava radi organizirane propagande, naj se vojaški obvezanci ne odzivajo vojaški dolžnosti, se zavrne in je kazensko postopanje v tej stvari ustavljeno. 5. Po § 10 poslovnega reda za kazenska sodišča ostane Stjepan Radić do pravomočne rešitve njegove pritožbe proti kršitvi poslanske imunitete v sodnih zaporih, ker je odrekel vsak odgovor preiskovalnemu sodniku.

Proti sklepu zagrebškega sodnega senata se je pritožil državni pravdnik na banski stol. Pritožil se je pa proti sklepu tudi dr. Trumbić kot zagovornik Radića in tov., ker je sodni senat sklenil, da poslanska imuniteta ne velja več. Banski stol bo o pritožbah razpravljaj prihodnje dni. Do odločitve banskega stola ostanejo Radić in tov. še v zaporih.

Odločitev zagrebškega sodnega senata je katastrofalna obsodba PP režima. Nepristransko sodišče je odločilo, da proti Radićevim tovarišem ni poudarila kazensko postopati, ker niso ničesar zagrešili, kar bi bilo kaznjivo po zakonu o zaščiti države. Sklepi zagrebškega senata jasno izpričujejo, da se je proti HRSS voditeljem nastopilo samo zato z ovadbami in zapor, da se jim onemogoči volilno udejstvovanje. Se več. Z nepremišljenim preganjanjem HRSS se je hotelo udariti predvsem hrvatski narod. Sedaj je zagrebški sodni senat napravil konec partizanski gonji PP režima. Ni dvomiti, da bo banski stol potrdil sklepe sodnega senata. Verjetno je, da bo ugodil tudi dr. Trumbićevi pritožbi glede poslanske imunitete. — Vsaj za dr. Mačka, kot podpredsednika narodne skupščine in člana državnega odbora je gotovo, da ga štiti poslanska imuniteta.

Kaj sme pisati vladni list!

»Slovenski Narod« piše v štev. 10, tole: »Vlada je dobila danes točnejša poročila o poteku tridnevne razprave. Ugotovljeno je, česar tudi trezni zagrebški, vladni nenaklonjeni krogi ne zanikajo, da so sodniki postopali precej pristransko. Predsednik senata je velik Radićev prijatelj in simpatizira s HRSS. Tudi ostali sodniki so bili v tesnih zvezah z vodstvom HRSS. V Beogradu so mnenja, da se poveri nadaljna preiskava proti članom HRSS beogradskega sodišča.«

Naj so bili pri nas še tako srditi politični boji, nikdar se ni osmislil noben list pisati, da so sodniki pristranski. Sodišče je doslej še vedno veljalo kot nepristranski forum, kjer se izreka pravica. Prvi je sedaj »Slovenski Narod«, ki si je upal napisati na sodnike dvome o pristranosti. Kaj če bi kaj takega napisal kak opozicijski list? To bi grmelo vladno časopisje! Sicer se pa čudimo, da je ljubljansko državno

Živalski pogovori.

Priobčuje Janez Koprivar.

I. Ob mlaki ali poglavje o naprednosti.

Zadaj za kočo, ki je legla z gorenjim koncem na tla, da se vidi od daleč kakor ogromno prežvekačje živinče, se dviga skupina bukev krog mlake, kjer napaja Hodjan živino. V skoraj stoječi vodi žive razne žuželke, pijavke in cela kopica žab, ki vesijo na pomlad krak po nižje dol rastočem cedilju in kalužnicah, da izgleda kraj kakor prevlečen z umazano zelenim mahom. Danes pa ni nikjer več kraka. Povsod gleda le kalna voda iz zelenja ter zrcali bilke in krog stoječe drevje.

Baš se je prikazala iz mlakuže ena izmed rjave družbe na površju. Prednji nogi priteguje k prsim, z zadnjima pa maha daleč okrog sebe. Štiri, petkrat se požene tako naprej ter zaplava proti kraju, kjer steza bukev korenino v vodo. Se jo oprime živalica ter skobaca na suho.

»Rega! Rega! Rega! Dober dan, teticale! jo pozdravi iz bukvle drobna zelena žabica. »Kaj je novega pri vas v mlaki?«

»Kvorraks!« odgovarja rjavka na korenini ter oznanja svetu svojo nevoljo z rezko naglasenim r. »Izražajte se, soseda, dostojnejše o nas, ako hočete govoriti z mano. Mlake in kalne mlakuže imajo drugod. Naša voda je sicer mirna, pa čista, hvala Bogu. Na red in snago damo veliko, zlasti pa cenimo napredek in svobodo. Zato

pa slovimo tudi daleč naokrog. Dnevno prihajajo k nam v poset častivredni gosti, ki razširjajo našo slavo v mogočnih glasovih krog po svetu. Slišite? Ej, kako prija to usesu!»

Od daleč se je zasmejala krava na paši ter zatrobila, da je jeknilo od pobočja k pobočju »mumu«.

»Ne zamerite, teticale se opravičuje re- ga na drevesu. »Nisem vedela, da ste tako vneti za red, snago in napredek. Od zunaj vsega tega ne vidimo. Kupi krog vaše mla- oprostite, vašega ozemlja, ne kažejo baš tega. Tudi ograja je prav zanemarljiva in brv z brega na breg prav tako natrta, kakor je bila takrat, ko sem se potikala zadnjič tod okrog. Od zunaj ni napredka, gotovo pa je znotraj. To bodele že vi bolje znali, ki bivate stalno v okolihu. Toda čufte! V čem ste napredovali?«

»Veseli me, kvak! da ste se začeli spoštljiveje izražati o nas. Iz vaših besed pa, soseda, spoznamo vašo površno izobrazbo. Olikanec ne ocenja stvari po slučajnih zunanjostih, temveč po notranji vrednosti. Poslušajte torej in sodite! Odkar smo v območju našega vodovja do zadnjega repeca zatrli one nazadnjake, ki jih imenujejo ljudje rake, od tedaj se gibljemo vsi naprej. Ali ni to napredovanje? Pa še več! Naš novi minister prosvete — Bog ga nam ohrani še mnoga leta! — nam je temeljito reformiral šole. Kaj je treba naši mladini, našim pastircem, ubijati toliko tujih jezikov v glavo? Poglejte mene! Kvorraks in kvak, kvak

zadostujeta za vsakdanje potrebe. Materinščina je glavno in — petje. Da, zelena tovarišica tam zgoraj na buki! Petje je neobhodno potrebno za življenje. Pomislite! Nobena gostija, nobena veselica, nobeden krok ne uspe brez petja. Petje povzdiguje stvar ter jo navdušuje. Do zdaj smo se samo mi, stareje žabe, vadile ob mlačnih nočeh, včasih tudi po dnevu, v prepevanju ter dosegle že krasne uspehe. Na večer je zadonelo v koro, da je moral utihniti kos in umolkneti slavec. Toda preslavljeni naši ekselenci — Bog nam jo ohrani še mnoga leta! — je bilo to premalo. Tudi mlalina naj poje. Tudi naši paglavčki se naj vkrvarjajo s petjem, ki so ga do zdaj zanemarjali saj, dokler so še nosili srčan repec zadaj za debelo glavo. Mar to ni napredek? Kvorraks-reks! Rečem vam, to je višek, to je triumf! Naši zanamci bodo s petjem podjarmili svet!»

Od samega navdušenja je sprožila rjavka na korenini jezik daleč iz ust, hlastnila po muhi, ki je baš sedla na bilkin listič, nagibajoč se proti vodi ter jo premakala. Nato pa je nadaljevala:

»Tako opravlja danes vsakdo v vodi z vnuemo svoje posle. Osebna svoboda je vsakega ustavno zajamčena. Toda oprostite, če se poslavljam! Tamle prihaja žerjav. S tem pa ni dobro zobati muh skupaj.«

Stržbank! Z velikanskim skokom se požene žaba z glavo naprej v mlako ter izgine v kalnem — — —

VSAKA GOSPODINJA JE OŠKODOVANA, KATERA SVOJEGA PERILA NE PERE »ZLATOROG MILOM!«

ZLATOROG TERPENTIN

pravdnitvo dopustilo, da je zagrešil »Slovenski Narod« nekvalificirane kievete o sodnikih. Sodišča morajo ostati nedotaknjena od dneve politične borbe, če hočemo, da bo veljala Jugoslavija kot pravna država. Tudi ljubljansko državno pravdnitvo bi bilo lahko tega najprimitivnejšega pravnega naziranja!

Kako mislijo o nas Nemci!

V zunanjem svetu gledajo z nekako skepto na naše notranje razmere v državi. Tako so Nemci o nasilju na Hrvaškem zavzeli jako pomembno stališče. »Kölnische Volkszeitung« pravi med drugim: »Kratko pred volitvami je vlada ukazala zapreti voditelja Hrvatov Radića, ki je v ostri opoziciji proti sedanjí vladi. Njegovo stranko je vlada razpustila in razveljavila volilne liste. Vlada je s tem zavrgla vsa parlamentarna in demokratska načela in se podala na polje popolne absolutistične politike. Državi, v kateri se hoče vlada znebiti legalne opozicije na ta način, da kratkoročno opozicijske zapre, zapadno evropski kapital ne more nič zaupati, ker obstaja vedno nevarnost, da izbruhne meščanska vojna.« — Kaj porečejo k temu naši vladinovi?

VOLITVE.

Rdeči blok.

»Socijalist« piše o rdečem bloku. Ker nastopajo pri teh volitvah Korunovi, Bernotovi in tudi komunisti samostojno, bi bilo dobro zvedeti, kdo tvori pravzaprav rdeči blok. Ali misli pri tem »Socijalist« na zvezo s SDS? Ti so namreč tudi rdeči — pod kožo!

Nacionalnega bloka ni!

»Jutro«, »Narod«, »Tabor«, etc. dan za dnem trobijo o nacionalnem bloku. Mi smo vedno povdarjali, da nacionalnega ali narodnega bloka ni, ker blok lahko tvori najmanj dve stranki. Zerjavov »nacionalni blok« pa tvori samo samostojni demokrati in par uslovov iz radikalne in samostojne kmetijske stranke. Tako oficijelni radikali, kakor SKS v Sloveniji so odklonili sodelovanje s SDS. — SKS nastopi na Štajerskem, medtem ko podpirajo radikali na Kranjskem, kjer samostojno vsled prešibke organizacije ne morejo nastopiti, »blok bratskega sporazuma«.

Da je tudi oficijelna NRS proti »nacionalnemu« bloku, dokazuje poziv glasila radikalne stranke »Narodni gospodar« od dne 8. t. m., ki pravi: »Dokazane demokratske sleparije! — Glavni odbor NRS pod predsedstvom g. N. Pašića je na svoji seji 4. tega meseca zaključil, da se pozovejo gg. dr. Müller, Kyrači in Dolničar, ki so podpisali kandidature na listi takozv. »Narodnega bloka«, da prekličejo svoje kandidature, ker »Narodni blok« v mariborski oblasti od izvršilnega odbora NRS ni priznan. V slučaju, da bi se imenovali protivili temu, se bodo izključili iz stranke. Narodna radikalna kandidatna lista za mariborsko oblast s nosilec dr. Ravnikom je bila potrjena na seji glavnega odbora NRS v Beogradu dne 4. jana. 1924. — Izvršilni odbor NRS.«

Slišimo, da dobi enak ferman od Pašića še znani delilec obljub g. Zupančič in doktor Savojic iz Kočevja ter doktor Šapljaj v Ljubljani. Tudi profesorju Presslu ba je prede trda v NRS in bo zopet moral prosjati za svoje ravnateljsko mesto pri klerikalnem dr. Korošcu.

Gospod Zerjav je ostal torej s svojim nacionalnim blokom sam.

Zerjavovcem in Korunovcem v album.

Ljubljansko omizje SDS si veselja mane roke, ker ji je uspelo onemogočiti socijalistični blok. To dokazuje »Jutro« od zadnje nedelje s svojo neokusno polemiko.

Delavcem je znano, zakaj je prišlo do pogajanj med narodnimi socijalisti, socijalnimi demokrati in komunisti. — Zato, ker je delavstvo zahtevalo enotno fronto duševnega in ročnega proletarijata. Te zahteve so se izražale na shodih, zborovanjih, sestankih in od posameznikov vseh političnih naziranj. NSS je zato dala inicijativo k razgovoru, o katerih smo že poročali, da so končali z negativnim uspehom.

Danes hočemo pa povedati še to, zakaj so se pogajanja pravzaprav razbila, ker prave vzroke smo iz obzirnosti doslej zamolžali.

Med časom, ko je NSS poslala komunistom in korunovcem vabila za prvi razgovor, je bila naša stranka vabljena k ljubljanski SDS v svrhu vstopa v nacionalni blok. Ze pri tej priliki je zastopnik SDS g. Ribnikar prav dobro vedel, da je vabljena na razgovore za socijalistični blok tudi g. dr. Korun. Gospod Ribnikar je našim zastopnikom že takrat povedal, da bodo Korunovi socijalistični blok odklonili, ker so jim narodni socijalisti za »balaste«.

Gospod Ribnikar je imel kot zastopnik SDS od 7 socijalnih demokratov zagotovilo, da se bodo pogajanja za socijalistični blok pričela. To je istina, ki se ne da utajiti.

Sedaj bi si dovolili postaviti vprašanje na g. dr. Koruna in druge njegove pristaše, ali je bilo razbitje socijalističnega bloka v interesu socijaldemokratske stranke, v interesu delavskih slojev, ali pa je bilo to v interesu SDS? Ali so pristaši socijalnih demokratov mogoče g. dr. Koruna ali koga

drugače že takrat pooblastili, da v naprej zagotovi SDS o neuspehu pogajanj? Ali niso bili morebiti pristaši socijalnih demokratov od svojih voditeljev izigrani in politično prodani, da vsaj v Ljubljani pomagajo s samostojnim nastopom do mandata SDS? Kljub očitni politični kupčiji g. dr. Zerjava s g. dr. Korunom si upa ljubljansko SDS omizje okrog »Jutra« predbacivati NSS brezbriznost, nadutost in abnormalnost. Dobro je, da pozna že vsak Jugoslovane doobra vso moralno kvaliteto ljubljanske SDS, dobro je pa tudi, da spozna naše ljudstvo še naše socijaldemokratske kolovodje. Sedaj je tudi jasno, zakaj Bernot noče o Korunu ničesar noče slišati, sedaj to razumemo in mu damo prav. Socijalni demokratski volilci naj se zavedajo, da je vsak njihov glas, oddan za lastnega kandidata, pravzaprav oddan v svrhu izvolitve SDS kandidata.

Kaj je pri nas vse mogoče?

1. Pri nas je mogoče to, da vrže manjšina večino, ko napadi iz vlade, se polasti vladne moči in oplota z njo po ljudstvu, mende: saj je tudi slabotni David premagal velikana Goljata. 2. Pri nas je možno to, da postane minister vsakdo, četudi ni v vladi — zastopiti se mora samo dobro na zlahtne rude. 3. Pri nas je možno tudi to, da postane ravnatelj srednješolskega zavoda človek, ki je v ozkih zvezah z besedolomstvom. Glavno je, da je od partije. 4. Končno je možno tudi, da se pride s konja na psa, tako da jaha ankrat adn konja — adn pa psa in zopet narobe! — 8. februarja pridejo jezdec s konja — na psa!

Niti vitez Zagorski jim ni šel na limaniee.

Ko je tzv. »narodni« blok že brez vspeha blokiral večino drugih strank, je povabilo vodstvo Z. D. S. (čitaj: Zerjavove demokratske stranke) tudi vit. Zagorskega na razgovor v svrhu kooperacije. Ta je stavil za slučaj, da odstopi od lastne liste, sledeče pogoje:

1. Ime narodni blok se naj razširi v »narodno gospodarski« blok, da se kakor v ustavi že v pridevku očitno vsemu svetu označita oba pogodbenika.

2. Skupno glasilo »Jutro« se naj za časa volilne borbe izdaja pod imenom »Ključec«, ker zna izborni ključkati po nasprotnikih.

3. Dr. Lipold naj prepusti mesto glavnega srezkega kandidata za Maribor vit. Zagorskemu kot številčno močnejšemu v tem srezu.

Teh pogojev za načelstvo Z. D. S. ni sprejelo iz sledečih razlogov:

ad 1. Ime »narodno gospodarski« blok bi preveč spominjalo na »Narodnega gospodarja«, glasilo radikalne stranke v Mariboru, ki razkriva baš v zadnjem času na škodo »narodnih« interesov neusmiljeno delovanje pogubnega bacila jezeesicusa umazanih.

ad 2. Ime »ključec« bi, kakor je drugače točno mišljeno, moglo vzbuditi predstavo znanega »lažnjivega ključca«. Z lažmi pa in prevarami se »Jutro« ne bavi.

ad 3. Trenutno se še ne da točno ugotoviti številčna nadmoč obeh tekmecev. Zato Z. D. S. tudi tega predloga ne more sprejeti. Stavi pa kot protipredlog, da sprejme Zagorskega na skupni listi za namestnika. Razventega se dr. Lipold pismeno zaveže, da odstopi v slučaju izvolitve mandat Zagorskemu, ako mu ta nepobitno dokaže, da je imel več volilcev za seboj kakor on.

Protipredlog pa je zavrnil Zagorski, češ, tudi dr. Ravnihar v Ljubljani je nepobitno dokazal, da mu pripada dr. Reiserjev mandat na podlagi pismene pogodbe, pa se je namazal. Takega mazila pa on, vit. Zagorski, ne rabi.

S tem so se pogajanja razbila in Zagorski je vložil lastno listo.

Težka obdobja.

Mariborska »Straža« je v svoji peti številki priobčila volilni dogovor med nosilec samostojno demokratske kandidatne liste dr. Lj. Pivkom in dr. Fr. Lipoldom v katerem se dr. Lj. Pivko zavezuje, da bo v slučaju izvolitve prepuštil svoj mandat srezkemu kandidatu (ki upa na največ glasov) dr. Fr. Lipoldu pod pogojem, da bo (dr. Pivko) imenovan za ravnatelja na mariborskem učiteljskišču. Razkritje »Straže« sta dr. Pivko in dr. Lipold označila kot falzifikat. Pričakujemo, da bo »Straža« priobčila nadaljne dokaze za svoje odkritje, ker si ne moremo misliti, da se take stvari na celem izmišljajo v uredništvih. Če dogovor med dr. Pivkom in dr. Lipoldom res obstoji, potem je dogovor največje obsodbe vreden. — O stvari bomo še poročali. Sedaj zaenkrat ima besedo »Straža«.

Demokratski načrti.

Zvedeli smo o podrobnostih volilnega načrta, ki ga je izdelalo ljubljansko omizje sam. demokratov. O vsem bomo naše zaupnike obvestili osebno na sestankih. Javno opozarjamo vse naše pristaše samo na to, da bodo sledile v kratkem grožnje, nasilstva od strani gotovih ljudi, katerih pa se ni bati. Ne nasedajte prav nikakim zatrjevanjem od strani samostojnih demokratov in drugih njihovih političnih poturic! — Naša stranka ni in ne bo delala z našimi lažidemokrati nikakih zvez. NSS nastopi po »od sam« v bloku bratskega sporazuma s Davidovičevci in vsemi onimi, ki so za sporazum.

Kandidat bloka bratskega sporazuma v Ljubljani — 5. skrinjica — je: dr. Vladimir Ravnihar, odvet. Namestnik: Rudolf Juhan, uradnik.

Ljubljanskim volilcem! Someščani!

Našega mladega državnega življenja šesto leto Vas kliče v tretje na volišče, da si izvolite svojega zastopnika v narodni skupščini. Zbornica, ki smo od nje pričakovali stvarnega dela na gospodarskem in prosvetnem polju ter socialne zakonodaje, se je vila v krčih večnih kriz. Država je trpela na svojem ugledu, narod je pogrešal blagostanja, ki ga je dobrohotna narava bila namerila njegovi domovini.

Tudi sedanje volitve so predvsem političnega značaja. Ljudski plebiscit naj odloči o notranji uredbi naše države, ki nosi uradni naslov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Volja ljudstva naj pride pri teh volitvah do izraza in suvereni volji ljudstva, ki ima v svojem parlamentu svoje vrhovno zastopstvo in svojega predstavnika, je brezpogojno podrediti način in smernice sožitja vseh državljanov.

Srbi, Hrvati in Slovenci so stvaritelji te države, katere edinstvenost nam je aksiom. Enake jim bodijo dolžnosti, enake pravice. V tej zavesti, ki naj potisne v stran vsako sebično misel, ne bo težko priti do sporazuma med brati. Sporazum je potem, ko smo bili morali preizkusiti toliko nesrečnih eksperimentov in okusiti toliko, proti načelom pravega demokratizma nam vsiljivih metod, edini izhod iz današnje krize. Ako nam ga te volitve ne prinesejo, se je bati, da se preprosta parlamentarna kriza razvije v težko državno krizo. Sporazum nam bodi vodilno geslo.

Misel sporazuma izključuje vsako nasilje. Zato se v svo odločnosti obracamo proti režimu, ki ga je izvedla demokratska stranka v Sloveniji. Njene teroristične metode, ki se z njimi kot nezmatna manjšina skuša vzdržati na vladi, so največja zapreka politiki sporazuma, so ovira upostavitvi red in mir ter zakonitost. Brez tega pa ni in ne more biti gospodarskega razvoja, ne kulturnega razmaha.

Zahtevamo depolitizacijo uradništva, v državni upravi. Neizprosna kazen za vsakogar, ki svoj javni položaj izkorišča v sebične in samopašne namene. Obsojamo partizanstvo in korupcijo, ki sta sestri nepoštenosti. Spoštovati moramo zakone, ki so pred njimi enaki

vsi državljani brez izjeme, i oni, ki jim vladajo, i oni, ki jih vladajo zakoni.

Zahtevamo depolitizacijo uradništva, aktivno in pasivno. Ne koristi uradniškemu stanu in kviri ugled njegove nepristranosti med ljudstvom, ki med njim živi, ako se do skrajnosti udaja strankarskim prenapetostim; demoralizuje in ponižuje pa uradnika, ako se ga spravlja v odvisnost od trenutnega režima. Kakor za vsakega državljana zahtevamo še posebej za uradnika, da se spoštuje svoboda njegovega prepričanja. To svoboda je zagotoviti pragmatično!

Bela Ljubljana! Vemo, kaj smo Ti dolžni kot tretji prestolici naše države. Ta tvoja lastnost zahteva posebno skrb in brigo Tvojega poslanca, ki mu mora biti na umu in na srcu, da predoči državi nujne njene dolžnosti napram Tebi.

Bela Ljubljana! Zavedamo se, da si kulturno središče Slovencev. Prosvetno naše žarišče, univerza in druge naše kulturne institucije morajo imeti brezpogojnega zaščitnika in pospeševatelja v Tvojem poslancu. Samobitnost kulture v Slovenceh je izgraditi do mogočega viška ter z njo najti pota v kulturo bratov Hrvatov in Srbov. Le tem potom dosežemo kedaj naravnim razvojem ono enotnost v naziranju in miselnosti, ki nas vede do ujedinenja našega danes že celokupnega političnega naroda.

Bela Ljubljana! Ti si gospodarsko središče našega slovenskega ozemlja. To stališče Ti hočemo in moramo ohraniti neokrnjeno. Naša trgovina, naša industrija in naša obrt, ki so se razvile samoniklo iz lastnih svojih sil, iz lastne pridnosti in nadarjenosti, morajo dobiti vsestransko zaščito in pospeševanje s strani države. Ta zahteva je utemeljena tudi s stališča tisočev in tisočev delavstva, ki bi brez nje zapadlo gladu in ubožstvu.

Someščani! Vsake volitve imajo svoja gesla. Evo naših v tem proglasu! Ne ponujamo Vam praznih obljub, ne laskamo nedosežnim poželjivostim. Resna volja, da Vam hočemo izpolniti kar obljubljamo in ljubezen do dela bodita Vam jamstvo, da hočemo resno vršiti svoj program, imajoč pred očmi najvišje dobro: blaginjo naroda in njegove države!

Rudolf Juhan.

Dr. Vlad. Ravnihar

Volilna statistika in ljubljanski mandat.

»Slov. Narod« je priobčil te dni statistiko zadnjih skupščinskih volitev v Ljubljani, v kateri laže, da je bilo demokratskih glasov pri teh volitvah 3510, ki je vendar vsemu svetu znano, da so za takratne volitve napravili bivša narodno-napredna in demokratska stranka zloglasni kompromis Reiser - dr. Ravnihar. To je oni kompromis, pri katerem je bil dr. Ravnihar od demokratov ogoljufan za mandat. Ako upoštevamo, da je malo prej pri obč. volitvah nastopila narodno napredna stranka z NSS v »Jugoslovanski Zajednici« in da sta ti stranki takrat združili na svojo listo do 3000 glasov, je zadeva z demokratskimi 3510 glasovi precej drugačna, kakor jo slika »Narod«.

Dokazano je, da je NSS takrat razpolagala z 1200 glasovi, in da je zato od 3000 glasov pri »Zajednici« odpadlo na narodno napredno stranko skoro 1800 glasov. Vse te glasove je oddala narodno napredna stranka nato pri zadnjih skupščinskih volitvah za Reiser - Ravniharjev mandat. Tako je ostalo potem tudi pri teh volitvah samo 1700 demokratskih glasov, kar tudi odgovarja nekako številu glasov pri zadnjih občinskih volitvah. Pristaši NSS so pri takratnem razpoloženju oddali svoje glasove deloma tudi dr. Ravniharju, hoteč podpreti onega kandidata, ki jim je bil po raznih razočaranjih osebno najbolj simpatičen in je imel največ izgleda na uspeh.

Prav tako je gotovo, da demokrati tudi v Ljubljani od tahrat niso prav nič pridobili — pač pa veliko izgubili. Znao je, da vse obsoja samostojno demokratsko pogubno politiko. Celo tako daleč smo prišli, da so demokrati že osebno osovraženi. Zato moramo s sigurnostjo računati, da je samostojno demokratsko nazadovanje neizbežno in da bodo pri teh volitvah padli na 1500 glasov, kljub temu, da imajo na svoji strani g. Zupančiča in Pressla z 22 pristaši.

Vsled tega je in ostane demokratski kandidat Mohorič samo številni kandidat, brez najmanjšega izgleda na izvolitev, prav tako kakor dr. Perič.

Povsem druga je s listo dr. Ravniharja, ki bo združila ne samo onih 3000 glasov, ki jih je dobila svojčas pri »Jugoslovanski za-

jednici«, temveč še mnoge več. Dr. Ravniharju je zagotovljeni veliko glasov tudi iz vrst SDS, ki še danes ne morejo preboleti goljufije, ki jo je napravila SDS s známim Reiserjevim mandatom. Izvolitev dr. Ravniharja je že danes sigurna, ker zna spraviti na svojo listo precej nad 3000 glasov.

Druga močna lista bo vsekako lista dr. Korošca. Klerikalci sicer sami priznavajo, da imajo svojih glasov samo do 1800. Ker so komunisti in socijalni demokrati vložili tudi vsak svoje liste, ne morejo klerikalci veliko računati na njihovo podporo. Pa ko bi tudi vsi ti trije bratci zmetali vse kroglice v dr. Koroščevo skrinjico, bi to komaj znašalo toliko glasov, da bi mogli računati na zmago.

Boj se bo bil v Ljubljani tedaj samo med dr. Ravniharjem in klerikalci.

To je jasno in s številkami dokazano. Vsaka druga volilna geometrija je napačna, je falzifikat. Demokratska lista takozvanega nacionalnega bloka je zapisana smrti.

Komur je na tem, da se ohrani vsaj slovenski Ljubljani protiklerikalno lice, bo volil dr. Ravniharja, ki ima največ izgledov na zmago.

Za bratski sporazum.

Nikdar ni bilo neprimerno pisati o sporazumu Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zadaajo se mu poslednji sovražni udarci. »Obznanac« je boj proti sporazumu. Ideja sporazuma bo preživela tudi »Obznanac«. Preživela je 6. novembra, preživi tudi 23. december. Zdrave ideje težko umirajo. Sporazum je podlaga državnega edinstva. Narodova ljubezen do edinstva je jača od plemenskega sovraštva današnjih oblastnikov. »Tudi mi smo za sporazum,« nam pravi gospod Pašić. Neresnica. »Jaz ljubim Hrvate kakor sebe,« vzklika njegov prvi svetovalec. Druga neresnica. Lice-merci. Objemajo, da bi zadavili. Poljubujejo, da bi zastrupili... Mi smo za sporazum — izvolite »Obznanac«.

Najprej se je ideja za sporazum smatrala za politično krivoverstvo. Nosilce te ideje so anatemizirali. Izmišljevali so norostne teorije proti sporazumu. Toda, ko je »stvarnost premagala otroške fantazije, potem je g. Pašić poskušal sporazum. Slab sporazum. Neodkritosrčno, kakor vedno. Priznal je, da smo trije narodi... Postavil je pogoj, naj poslanci Hrvatske republikanske seljačke stranke (HRSS) ne bi prišli v skupščino. Imenoval je to delo za narodno edinstvo. On ujediniuje s tem, da razganja.

Gospod Pašić je pristal na to, da se proti Hrvatom, karkoli bi počenjali in snovali, nikdar ne uporabi nasilje. Imenuje to varovanje državnega edinstva. Sleparija mu je res uspeša.

Propadel je ta sporazum. Podrl ga je gospod Pašić s svojo nelojalnostjo kakor tudi vse druge sporazume, ki so se sklepali z njim. Čim so hrvatski poslanci prišli v Narodno skupščino in s svojim nastopom resno ogrožili obstoj Pašićeve vlade, so jih proglasili za izdajalce. Kakor hitro so začeli sodelovati z nami, proglasili so jih za boljše-vike. Vse, ne samo vodstvo, vse, ker je razgnana vsa njihova stranka.

Mi smo držali po koncu misel za sporazum. Hočem sporazum odkritosrčno in lojalno. Ustvarjen je blok. Izdelan je bil delovni program v Narodni skupščini. Obsegal je vprašanja, ki jih enako presojamo. Začela so se reševati tudi ona vprašanja, o katerih imamo različna mnenja. Ni bilo težav, kakor smo jih pričakovali. Sli smo stalno naprej. Medtem, ko so naši nasprotniki verjeli, da se bomo v vladi, pri delu razšli, so dovoljevali, da pridemo na vlado. »Samo 15 dni, in pri kraju bodo!« tako so govorili. Toda, ko so videli, da se sporazum vedno bolj utrjuje, so dvignili proti nam in proti sporazumu vse. Mnogo jih je bilo. Velikih in malih, plačanih in brezplačnih.

Niso izbirali sredstev. Bojevali so se za biti — ne bitic. Doseženi sporazum je bil politična smrt za »eksperte« za Hrvatsko. Gospod Pašić bi do smrti ostal brez oblasti. Združili so se in vrgli so nas. Izgubili smo oblast. Prišel je g. Pašić. Prišli so tisti, ki mislijo priti do sporazuma preko »Obznanec«; prišli so tisti, ki svojo ljubezen do Hrvatov dokazujejo s preganjanjem, z ječami, z razpuščanjem njihovih političnih organizacij. In oni hočejo, da bi se jim verjelo!

Naša baza za sporazum so široke samouprave in administrativne dekoncentracije. Potom državnega edinstva, s pomočjo državnih ustanov pojdemo do narodnega političnega edinstva. Da bi se to doseglo, je bilo potrebno imeti takta, dobre volje, odkritosrčnosti in časa.

Očitajo nam našo družbo. Medtem je g. Pašić delal sporazume tudi z g. Radčićem in z g. Korošcem, tudi z g. Spahom in z g. Kraftom ter z g. Ferat-Dracom. Osleparil je vse. Radi tega so ti sporazumi tudi propadli. Dokler so gospodje v sodelovanju z njimi, bili so zvesti državi, bili so državotvorci, zvesti kraljevi podaniki in dobri naši državljani. A danes? Vsi so boljše-viki, ker so proti g. Pašiću. Takšna je morala g. Pašića, če se o morali pri njem sploh sme govoriti.

Prvi rezultati našega sporazumevanja s Hrvati so neovrgljivi. Parlament se je izpopolnil, delo je pričelo. Delo v vladi se je vodilo brez težav, brez tresljajev. V času dveh delovnih mesecev so bili izdelani obljubljeni zakonski načrti. Nahajajo se pred Narodno skupščino. Korupciji, obeležju današnjega načina vladanja, je zadan smrtonosen udarec.

Točna je trditev: kdor hoče to državo v svojem obsegu in v svoji plemenski sestavi, mora sprejeti sporazum. Da: ali sporazum — ali amputacijo! Naj gospoda izbira! Želimo samo, da se to jasno in odkrito pove. Naj ne kopljevo jarkov, ki jih zasedajo drugi. Naj ne postavljajo barikad, ki jih bodo drugi branili. Želimo videti spredaj gospoda Pašića in Pribeževića. Lahko je pošiljati tujo deco v klavnico. Vi, gospoda, vi s svojimi naprej, v boj s svojimi ljudmi...

Lj. M. Davidovič.

Mala antanta.

P. P. vlada se je pričela s svojo balkansko politiko očitno odvajati od malih antant. Zunanji minister Ninčić je pričel iskati vezi z Romunijo, Bulgarijo in Grško, da stori takozvani afrikanter proti sovjetski Rusiji. Znano je, da je dr. Beneš nasprotnik boljševizma, vendar pa ni za eksperimente političnih saltomortalov proti sovjetski politiki. Čehoslovaška je za realno politiko, ki računa na dejstvo in je vsled tega za priznanje sovjetske Rusije. Jugoslavija v zvezi z drugimi balkanskimi državami se pa upira Rusiji prijazni politiki. Izmetnili so se je rusko sovjetsko nevarnost, ne morejo iz strahu, da bi boljševizem aktivno posegel na Balkan, ampak zato, da se pod krinko boljševizma nevarnosti obdrže režimi, kot P. P. in Cankov na vladi. Še tekom tega meseca bi se imel vršiti sestanek male antante. Na željo Čehoslovaške je sestanek preložen na čas po 8. februarju. Čehoslovaška čaka torej na rezultat volitev v Jugoslaviji, predno bo izpregovorila svojo zadnjo besedo na seji Male antante. Značilno je, da piše gotovo italijansko in angleško časopisje, da je Mala antanta že — pokopana.

Atentati.

V Varšavi je bil izvršen nad Zinovjem, ob priliki njegovega obiska, atentat. Atentator Sudakov po imenu je bil aretiran. Zinovjev ni bil zadet. — V Burgasu je bil izveden atentat na zgradbo grškega konzulata. Pred vhodom v konzulat sta eksplodirali dve bombi. Škoda je samo materialna; človeških

žrtev ni. Grška vlada je vložila protestno noto v Sofiji.

Avstrija.

Avstrijski Nationalrat je pričel zborovati. Rešiti ima proračun in razna načelna vprašanja, ki naj uredi notranjo organizacijo države. Akoravno je avstrijska republika urejena na federativni način, se vendarle pritožujejo razne pokrajine, da so v preveliki finančni odvisnosti od Dunaja.

Zedinjene države ameriške.

Ameriški reprezentant zunanje politike državni tajnik Hughes je odstopil in pride na njegovo mesto sedanjí ameriški poslanik v Londonu Kellogg. Uradno se objavlja, da je vzrok Hughesovega odstopa izključno privatnega značaja. Druge vesti pa pravijo, da je moral Hughes odstopiti, ker je prišel vsled svoje zunanje politike v ostra nasprotstva s senatom. Hughes je bil velik prijatelj Japonske in zagovornik čim večjega oboroževanja Zedinjenih držav. V svoj protijaponski politiki je pa šel predaleč, tako da ni bilo Amerikancem prav, če so tudi bili s Hughesom vred prepričani, da Japonci ni mogoče iskati prijateljskih stikov.

Krisa v Nemčiji.

Vladna kriza v Nemčiji še dosedaj ni rešena. Državni predsednik je poveljil dr. Luthra za sestavo vlade. Luthrov kabinet je imel za seboj desničarske stranke in bi bil po sestavi nekako tak, kot je bil kabinet Cuna. Časopisna poročila zatrjujejo, da ima Luther veliko izgledov za sestavo vlade.

Po njih delih jih bode spoznali.

(Misli k volilnemu boju.)

I.

Volilni boj se je pričel. Zopet prihaja do veljave volilcev, ki naj z gumijev kroglico odloči, kdo in kako se naj gospodari v državi. Kakor gobe rastejo že kandidature in se pojavljajo volilna gesla. Kakor lista po kmalu mrgolelo agitatorjev za najrazličnejše stranke. Časopisje laže in natolcuje, podtika in grozi, obljublja in obeta. Krivi preroki v ovčjih oblakih so že na potu od volilca k volilcu, da lovijo duše za temne sebične namene.

Človek, ki se ne peča profesionalno s politiko, ki čita premalo in nima prilike zasledovati političnih dogodkov, se ne more spoznati v nastalem vrvežu. Lahkoverneži nasedajo le preradi puhlim frazam. Prevaranti in oškodovani pa zabavljajo pozneje in se pridružajo, da bodo prihodnjič bolj previdni, dokler ne nasedejo — novi goljufiji. Vsaka kroglica, ki bo zdržala v nepravo škrinjico, ne bo le izgubljena boljšemu namenu, temveč pride v prid baš onim, ki ribarijo v kalnem. Zato je potreba, da se vsak volilec pouči o pomenu razpisanih volitev, ki se vršijo takrat v znamenju za ali proti dosedanjemu kurzu v državi.

Današnja volilna vlada je trinajsta po stvoritvi Jugoslavije. Nikjer v Evropi se ni toliko izpreminjalo na najvišjih mestih kakor pri nas. Ta večna kriza kaže, da nekaj ne more biti v redu, da naša konsolidacija še ni toliko napredovala, da bi se bile prilike stabilizirati. Kje so vzroki?

Brez dvoma je nastala država po skupni volji Srbov, Hrvatov in Slovencev, drugače bi je sploh ne bilo. Vsak izmed bratov pa je zahteval zase popolno ravnopravnost, enake pravice in enake dolžnosti, enako svobodo pred zakonom in zadostne pogoje za svoj obstoj in razvoj. Toda polastila se je vodstva države maloštevilna oligarhija, ki se rekrutira v glavnem iz kapitalističnih krogov.

Glavna predstavnica hegemonistične oligarhije je radikalna stranka, številčno najmočnejša stranka v Jugoslaviji, ki se rekrutira po večini iz nekdanje kraljevine Srbije. Njen vodja je stari g. Pašić, najbogatejši mož v državi. Bogastvo pa je od pamtikeva nenasitljivo in ne izbira sredstev, da se množi. Po »Jutru« ne plačuje g. Pašić za svoje neizmerno premoženje nikakih davkov, dasi ravno jih predpisuje ustava celo za kraljevo zasebno premoženje. Sicer pa skrbi za množenje bogastva Pašićeve hiše »nadebudne Rade, ki ga pozna tu in inozemstvo skoraj bolj po njegovih »kupčijah«, kakor očeta po njegovi politiki. Da se Radetove afere prikrivajo, mora biti oče popustljiv tudi proti raznim drugim prvakom stranke. Tako sta se razpela korupcionizem in protekcionizem na najvišjih mestih, kakor nekdanj v caristični Rusiji. Dr. L. Marković je po »Jutru« tekom polletnega ministirovanja »zaradil« 15 milijonov dinarjev. Slične zgodbe smo čitali o dr. Jankoviću, Kojiću i. dr. mogotcih iz R. S.

Vse pa ni moglo ostati prikrto javnosti. Rankinški so posameznosti takozvani »radikalni čistih rok«, predvsem pa g. Ranković v svoji »Smotri«. Ze iz tega izprevidimo, da je v stranki sami opozicija, ki ne odobrava metod g. Pašića in njegovih somišljenikov. Toda bodi to tako ali tako. V vsaki stranki so pošteni in nepošteni, dobri in slabi. Ko je

dobila R. S. priliko, da izroči korupcioniste neodvisnemu sodišču, jih je ščitila. S tem pa je prevzela del krivde nase. Kajti jasno je, da je tisti, ki vreče drži, baš tak kakor oni, ki krade. Radikalna stranka je s tem činom izgubila v pošteni javnosti ono privlačno silo, ki bi bila potrebna, da se razširi tudi v prečasnem teritoriju.

Na račun koruptivnih mogotcev trpi ljudstvo vseh psov. Navzlic prirodnemu bogastvu Jugoslavije se prilike ne morejo izboljšati. Srbi, Hrvati in Slovenci obubožujejo. Pošteni, državni uradniki, upokojenci, invalidi, vdove, sirote živijo v bedi in pomanjkanju. Zlasti invalidi, ki so preživeli kri za domovino takrat, ko je g. Pašić ženi svojega sina okrog, prosjajo javno po mestih in trgih, da se preživijo. Nesolidno uradništvo rado išče opore pri močni R. S., gnajni narod in ga pljačka. Brezvestni uradniki pa so večinoma tudi nesposobni in delamrži. Zato zastaja v premošnjih krajih delo v uradih. Akti se kopičijo in — izginjajo čez zi-mo. Tako gospodarstvo ne more priversti države do miru. Cimaldaje hujski odpor ljudstva je pobotal režim s čimdalje hujskim pritiskom. Da se obdrži na krmilu, je začel rabiti silo. Zlasti na Hrvaškem in v Črni gori so padale — batine. Batinali so vprek se-ljake in delavce, inteligente in neizobražence. Ta srednjeveška metoda pa je vzbujala čimdalje hujsko mržnjo proti — Srbom. Hrvaški seljak je videl v batinahu le brutal-nizirga, pljačkatega Balkanca. Zasovražil je srbsko pleme, saj ni vedel, da trpi bratski srbski seljak istotako pod kruto roko Pašićevih izkoriščevalcev. Gospod Radić je našel ugod-na tla v svoje častihlepne namene. Turki, ki so plenili po Hrvaškem, zlasti pa graščaki so ustvarili Matijo Gubca; »sin pašer«, kakor imenuje Pašića »Yournal de Geneve« in nje-gov oproda Pribičević sta izzvala republi-kansko gibanje, ki je le najna posledica brezpravnosti hrvaških mas.

Pri zadnjih volitvah je R. S. v Srbiji nekoliko porastla. Vodila je sama volitve. Imela je vladno moč in vsa sredstva države za seboj. Takrat še niso številne korupcijske afere razburjale javnosti. Nezadovoljstvo med masami se je prevailo na ramena demokratov, ki »držijo« s prečasnimi avstri-jakanti in so edini krivi bede in pomanjka-nja. R. S. se je posrečilo iztrgati demokra-tom in nezavisnim radikalom, t. j. onim, ki so se ločili od Pašića, nekoliko mandatov ter pritegniti nase okroglo tretino vseh manda-tov. Izšla je sicer iz volitev jača, kakor je bila, ali vendar preslaba, da bi mogla sama voditi državne posle. Zato je sklenil gospod Pašić po ovinkih z Radićevci, ki so takrat še vneto zagovarjali abstinenco politiko, ta-kozvani Markov protokol. V tem so se ra-dikalni zavezali izboljšati upravo in se strogo ravnati po zakonih. Gospod Pašić pa, vodja R. S., je, kakor že opetovano prej, vtaknil protokol v žep ter vladal po lastnem pre-vdaru, ne oziraje se sploh na kogarkoli v državi. Ostale so stare metode vladanja.

Ko je uvidel g. Radić, ki je medtem za-man iskal zaslonbe izven države, da se pri-like v državi ne ublažujejo, je opustil absti-nenčno politiko in poslal hrvaško zastop-stvo v Beograd, da zruši vladu g. Pašića. Radikalni, ki so izjavljali prej, da se s Hrva-ci ne morejo pogajati (navzlic t. z. Markovemu protokolu!), dokler ne pridejo v skupščino in

prisežejo kralju, so napeli zdaj vse sile da preprečijo verifikacijo radićevskih manda-tov. Toda tudi ta ostudna igra se je kon-čala koncem koncev s porazom radikalov v verifikacijskem odseku po zaslugi poštenega g. Petrovića. Ta je, dasi sam radikal, odlo-čil v korist Hrvatov, kar mu je prineslo brezmejno maščevanje oligarhične skupine, ki zapoveduje v R. S. V to dobo večmesečne krize pade tudi definitivni razkol demo-kratske stranke in Davidovičev in Pribiče-vičev skupino. Čez noč je prešlo pod Pribičevićevim vodstvom 14 malkontentov z raz-vitimi zastavami k Pašiću, ki so ga do zad-njega trenutka besno napadali. Pašić so v bok svojim večrajšnjim zaveznikom za pla-čilo ministrskih foteljev in stotisočkov v prid lastnega časopisja. Posledica teh dogo-dkov je bila odgovetna kupščina, v kateri go-spod Pašić ni imel več večine, in začetek iz-siževanja volilnega mandata.

P. P. režim je zavladal po celi državi z uprav srednjeveškimi metodami. Gospod Pašić je v Bjelini javno grozil traja in vsake-mu, ki bi se upal njemu zoperstavljati. G. Davidović se je osebno izrazil o Hrvatih: »Pokušat čemo silom da vladamo ovom drž-avom; ako to ne možemo, neka idu!« Tako govori državnik, ki mu je blagor državlja-nov pri srcu. Tako ne govori patrijot, ki bi mu morala biti država nad vse. Silo so ob-čutili zemljoradniki v Srbiji. V Srbijah in drugod so padale krvave žrtve. Rada nasilje ni imelo uspeha. Javno mnenje je očito obsi-jalo krvavi P. P. režim. Položaj je bil napet od dne do dne bolj. V R. S. sami se je poja-vil odpor, zlasti proti Pribičeviću, ki so ga smatrali za glavnega krivca neznosnih raz-mer. Cimaldaje bolj glasno j odmeval klic po sklicanju skupščine, po miru. V teh razme-rah se P. P. režim ni mogel več vzdržati. Gospod Pašić je moral podati ostavko in prepustiti mandat g. Jovanoviću, svojemu najnevarnejšemu tekmeču v R. S. Ne dvomi-mo, da bi bil g. Jovanović uspel, ako bi na-stopil bolj energično. Dasiravno je imel za-sigurano večino za seboj, se je pokoril Pašićevim zaupnikom, ki jih je sklical ta, da onemogoči njegovo akcijo. Tako je sestavil vladu g. Davidović, opirajoč se na Radićevce.

Gospod Davidović je mož plemenitih na-zorov, širokogruden in velepotezen. V zvezi z g. Petrovićem bi bil mogoč s časom na novo obuditi zaupanje državljanov v državo, ki ga je porušil P. P. režim. G. Davidović je zadel zlo pri korenini. Napovedal je ne-izprosno boj korupciji. Izjavil se je za spo-razum med Srbi, Hrvati in Slovenci, iz ka-terega se je g. Pašić v Bjelini norčeval, g. Pribičević pa kratkomočno tajil. Gospod Davidović se je opiral na parlament kot naj-višji forum v državi. Dosegel je v treh me-secih vidne uspehe. Radićevci so se udele-ževali skupščinskih sej. Radić je popuščal v pretranih zahtevah. Predlogi korupcijskega in invalidnega zakona so se izgotovili in ča-kali na izglasovanje. Tedaj pa se je zgodilo, česar ni nikdo pričakoval. Radikalni so uvi-deli, da sporazum ni fantom. Moglo bi biti do sporazuma brez radikalov. Glave R. S. so bile neposredno ogrožene, kakor hitro bi se sprejel korupcijski zakon. Napeli so vse sile, da vržejo vladu. Gospod Pašić se je čez noč izjavil za sporazum, ki se pa ne sme sklepati brez najmočnejše srbske stranke. Radikalni so sprožili načrt koncentracijske vlade, ki bi naj uredila vse potrebno. Na kraljevo željo je podala vlada demisijo, da se omogoči koncentracija. Dejstvo pa je tudi, da je pri tem intrigantskem poslu olajšaval delo Pašićevcem g. Radić. Njegova nesrečna vrahovost in nemirna govorniška žilica je sproti kvarila, kar so drugi s trudom ustvar-jali.

Gospod Radić je izredno nadarjen mož — saj govori, skoro vse evropske jezike; to-da tudi častihlepen je do — blaznosti. Zato ne trpi ugovora, še manj pa tekmeča plog sebe. S tem pa odbija umerjenega človeka bolj, kakor ga privlačuje z izrednimi darovi. Njegova kritika je primerna; prodaja jo pa v tako rovtarskem tonu, da ne doseže za-željenega uspeha. Gentleman Radić ni. Pristni ljudski tribun je, ki hipnotizuje mase. S svo-jimi naravnimi talenti bi mogel neizmerno koristiti državi, da se — primerno zaposli.

To je nameraval tudi g. Davidović. Hotel je pritegniti Radićevce v vladu. Zadeva bi bila gladko iztekla, da niso baš ta trenutek izrabile temne sile v svoje zavratne namene ter preprečile namero. Radić, ki se je do tedaj izjavljal za evolucijo, za monarhijo in za ureditev države na podlagi ustavnega na-črta hrvaške zajednice, je pobesnel. Napa-dal je v svojih govorih vse vprek, kralja, kamarilo, radikale in — lastne zaveznike. Ideja koncentracije, ki itak s strani Pašiće-čijancev ni bila nikdar resno mišljena, se je čimdalje bolj izgubljala v daljavi. Radikalni so dosledno izgrajvali HRSS. Vse njihove intrige so stremele za edinim ciljem raz-epiti parlamentarno večino. Kako brezvestno je postopala v tej nad vse guasni fazi pogaj-anj R. S., razvidimo najbolje iz dejstva, da so volili g. Jovanovića za predsednika skup-ščine tudi Hrvati, da pa ni niti eden radikal volil dr. Mačka podpredsednikom. G. Jova-nović, ki se je vedno lojalno izjavljal za spo-razum, ni mogel izposlovati sprejema skup-ščinskega predsedstva na dvoru. Vsa ta dej-stva kažejo jasno, da je R. S. glavna ovira sporazumu vsaj dotlej, dokler imajo v njej odločilno besedo g. Pašić in njegovi ožji pri-jatelji.

Tajništvo NSS se je preselilo iz dose-danih prostorov v spodnje prostore Naro-dnega doma v desnem traktu zadnja vrata. Uradne ure so neizpremenjene ter ostane tudi telefonska številka 77 še za naprej.

Vsem krajevnim organizacijam NSS s tem sporočamo, da je centralni volilni od-bor »Blok bratskega sporazuma« razposlal te dni vsem organizacijam obširne okro-žnice, potom katerih bodo dobile vse orga-nizacije navodila za organizatorično delo za čas volitev. Pozivamo vse organizacije, da nemudoma skličejo seje odborov, h kateri pritegnejo tudi več drugih agilnih zaupni-kov, ki naj skupno tvorijo volilni odbor. Ta volilni odbor naj določi enega tovariša, ki mora biti v najožjnih stikih s centralnim volilnim odborom in s tajnikom okrajnega volilnega odbora. Odbor naj določi nemu-doma zastopnike za okr. konference, ki se bodo vršile v vsakem okraju posebej. Dalje opozarjamo vse naše funkcionarje, da opo-zirajo naše volilce, da nastopi stranka v vseh treh volilnih okrožjih v »Blok bratske-ga sporazuma« in da naj se naši volilci ne pustijo begati od nasprotnikov, ki bodo ka-kor navadno zopet intrigirali in razširjali razne lažnjive vesti.

Mariborsko okrožje.

—Volilni shod bloka bratskega spo-razuma v Pobrežju pri Mariboru. V nedeljo, dne 11. t. m. se je vršil v gostilni pri Ton-čiču dobro obiskan volilni shod bloka bratskega sporazuma. Shod je otvoril v imenu glavnega volilnega odbora tovariš Brand-ner, na kar je prvi poročal gospod profesor Ribarič, ki je objasnili politično stran pro-grama bloka bratskega sporazuma. Obraz-ložil je veliki pomen sedanjih volitev in pokazal, kdo se je vedno boril za čisto ju-goslovansko idejo, katere najhujsji nasprotni-ki so Pašićevi radikali in uskoka Pribi-čević in Žerjav. Tovariš Roglič je na podla-gi statistike dokazoval, v čem obstoje kriv-vice, ki se gode Slovincem in Hrvatom, zla-sti pri plačevanju davkov. Kot zadnji go-vornik je nastopil profesor dr. Pečovnik, ki je obravnaval vprašanje državnih nameščen-cev in upokojencev. Vsi govorniki so pozi-vali na delo za bratski sporazum in proti strahovladi PP. režima. Shod je kar najsi-jajnejše uspel. Naši kandidati so napravili najboljši utis. Pobrežani bodo dne 8. febru-arja volili blok bratskega sporazuma.

Na običajnem tedenskem zborovanju krajeve organizacije NSS v Mariboru v so-boto, dne 17. t. m. ob 8. uri zvečer pri »Ja-dranu« govori tudi nosilec kandidatne liste bloka bratskega sporazuma dr. Boža Mar-kovič. Vabimo vse somišljenike bloka, da se zborovanja udeležijo.

V nedeljo, dne 18. t. m. dopoldne se vrši shod v Ptuj, popoldne pa več shodov v Ptujski okolici. Na shodih bodo govorili poleg ptujskih kandidatov tudi dr. Boža Markovič in tovariša Roglič in Brandner iz Maribora. Somišljeniki: agitirajte za čim lepšo udeležbo!

Celjsko okrožje.

Krajevno organizacijo celjskega okrožja pozivamo, da skrbi za množevno ude-ležbo pri volilnem shodu 24. nov. 1925 v Narodnem domu v Celju. Iz vseh krajev, kjer organizacije obstoje, naj pridejo dele-gati in volilci k temu velikemu shodu, isto-tako pa se naj množevno udeležijo sho-da tudi somišljeniki-volilci in pristaši bratskega sporazuma iz vsega okoliša celjskega okrožja, to je iz volilnih okrajev Celje—Mozirje, Brežice—Laško in Smarje—Konj-ce, pa tudi Slovenjgradec. Zlasti ne smejo manjkati odborniki krajevnih organizacij, samoočebni se razume, da morajo priti na shod, tudi vsi kandidati in njihovi namest-niki, ker nosilec liste bržčas ne bode mogo-če, da bi priredil množevno shode tudi drugod.

V pojasnilo. Ker ni mogoče na vsa po-samezno prihajajoča vprašanja obširno od-govarjati, prosimo vse cenj. tovariše in funkcionarje posameznih krajevnih orga-nizacij in volilnih odborov, da ponovno vzamejo na znanje, da se obračajo glede za-željenih shodov in sestankov na Celjsko okrožje NSS, ki ima svojo pisarno v Celju, Aleksandrova ulica 4 in kjer se eden izmed funkcionarjev lahko vsak čas osebno dobi. Celjsko okrožje posluje pri predstojateljih vo-litvah za volilne okraje Celje, Mozirje, Smarje—Konjice in Brežice—Laško. Za shode in sestanke v okolici navedenih okrajev se je treba obračati torej v Celje. Vsi ostali okraji pa so tokrat prideljeni okrožju v Ma-riboru, kjer posluje pokrajinsko tajništvo in vrši vsa dela tovariš Anton Brandner. Pri-stavljamo, da stojita mariborsko in celjsko tajništvo v ozkih stikih ter drug drugega o vseh važnih zadevah redno obveščata.

Vsem prirediteljem sestankov oz. skli-cateljem shodov. Naznanite pristojnemu okrožju vedno pravočasno, to se pravi takoj, ko je to dogovorjeno, kraj, uro in lokal, v katerem se naj shod ali sestanek vrši. Naz-nanite tudi, če želite govnika, da se pra-

vočasno potrebno ukrene. Naznanite tudi, če in koliko želite lepakov za shode, koliko te-takov in proglasov. Sporočajte vselej tudi ime, na katero se naj naslavljajo vse po-šiljke, da pridejo tiskovine v prave roke ter da ne bode zamude in nepotrebnih re-klamacij. Ta poziv velja glede okrožja Cel-je za volilne okraje Celje—Mozirje, Brež-ice—Laško in Smarje—Konjice. Iz teh okra-jev se je obračati na okrožno organizacijo NSS v Celju. Vsi drugi okraji pa naj dopi-sujejo tajništvu v Maribor.

Volilni shod na Ponikvi ob južni že-leznici. Okrožna organizacija NSS sklicuje volilni shod, ki se bode vršil v nedeljo, dne 25. januarja 1925 pa rani maši ob pol 9. uri dopoldne v prostorih gostilne g. Antona Ošlak, na Ponikvi ob južni železnici. Na shodu bode govoril nosilec liste Bloka bratskega sporazuma g. dr. Boža Markovič; na-dalje tovariš Anton Brandner iz Maribora ter srečni kandidati smrasko-konjskega okraja. Tovariši in prijatelji! Pridite na shod vsi iz Ponikve, Grobelnega, St. Vida, Sladke gore, St. Jurja in vseh bližnjih vas.

Celjsko okrožje je naročilo večje šte-vilo strankinih znakov. Kdor bi iste želel imeti, naj naznani pismeno z navedbo šte-vila, ali pa se naj oglasi osebno pri bla-gajniku v Celju, Aleksandrova ulica št. 4.

»Novo Pravdo« je potreba baš sedaj, ko se po njej najlažje razgovorimo in pomeni-mo, redno čitati, ter se ne sme v njej ni-česar prezreti. Ob priliki podrobnega voli-tvenega dela pa na svoje začudenje najde-mo, da se ponekod polaga dosti premalo pažnje strankinemu listu ter da isti še davno ni tako razširjen, kakor zahteva interes stranke in koristi organiziranega članstva. Tovariši in prijatelji! Naročite »Novo Pravo-do« vsi. V Celju dobite položnice pri bla-gajniku v Aleksandrovi ulici 4.

Pisarna »Krajevne organizacije Celjske« in »Okrožne organizacije celjskega okrožja« posluje za čas volitev redno vsak dan v Celju, Aleksandrova cesta št. 4, prilijte. Tja se naj naslavljajo vsi dopisi, vprašanja, prošnje, nasveti, vabila, itd. itd. Tam se naj osebno oglašajo tudi tovariši, odposlan-ci, delegati, somišljeniki in prijatelji bloka bratskega sporazuma za vsa pojasnila, tam naj povejo vsi svoje želje in zahteve glede lokalnih sestankov, posvetovanj in shodov. Eden izmed strankinih funkcionar-jev je ob času volitev v pisarni vedno na razpolaganje in ker se tam steka vsa kore-spondenca in zbira ves volilni material, je dotični o vsem tudi natančno podučen, tako da zamore dajati točna pojasnila in vstrezati vsem željam in vprašanjem.

Ljubljansko okrožje.

Okrajne konferenice NSS. V nedeljo 18. t. m. se vršijo okrajne konferenice v sle-dečih krajih: V Litiji ob 9. uri dopoldne, v Novem mestu ob 9. uri dopoldne, v Ribnici ob 9. uri dopoldne, v Krškem ob 9. uri dopoldne, v Kranju ob 9. uri dopoldne, v Lo-gateu ob 9. uri dopoldne, v Ziri ob 11. uri dopoldne, za ljubljansko okolico v Ljubljani v spodnjih strankinih prostorih v Narodnem domu ob 10. uri dopoldne.

Pozivamo vse krajevne organizacije iz zgoraj omenjenih okrajev, da zanesljivo pošljejo svoje zaupnike na te konferenice.

Centralni volilni odbor »Blok bratske-ga sporazuma v Ljubljani« se je konstituiral ter obstoja iz zastopnikov vseh strank, ki so pristale na ta blok. Pisarna centralnega volilnega odbora se nahaja v bivših resta-vracijskih prostorih Narodnega doma, ter naj se vse krajevne organizacije in zaupni-ki obračajo direktno v to pisarno, ali pa na strankino tajništvo. Uradne ure centralne volilne pisarne bodo vsak delavnik od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popo-lodne, ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. ure dopoldne.

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
100 švic. frankov stane	1181—	1245—
100 franc. frankov »	330—	345—
100 laških lir »	255—	2685—
100 čeških kron »	183—	19275—
100 avst. kron »	0.0862	0.09
100 ogrskih kron »	0.85	0.087
100 bolg. levov »	44.28	46.69
100 dolarjev »	6105—	6375—
100 angl. funtov »	29295—	30375—

Curiška borza,

	14. jan.	7. jan.
Švicarskih frankov		
100 dinarjev je stalo	8.40	8.20
100 franc. frankov »	27.70	27.67
100 laških lir »	21.57	21.65
100 čeških kron »	15.55	15.48
100 avst. kron »	0.0073	0.0072
100 ogrskih kron »	0.0072	0.007
100 bolg. levov »	3.55	3.75
100 dolarjev »	519.20	513.5
100 angl. funtov »	2474—	2446.5

O novem pravilniku za bratovske skladnice.

Za božične praznike je »Jutro« prineslo pompozno naznanilo rudarjem, da jim je g. Žerjav naklonil prelepo darilo v obliki novega pravilnika za bratovske skladnice. Rudarji so darilo sprejeli z vso rezervo, kajti predobro poznajo g. Žerjava in one, ki so to darilo pripravljali. Rezerviranost ni bila odveč. Kmalu se je pokazalo, da bi bilo mnogo bolje, ko bi bilo to božično darilo rudarjem izostalo in bi z njim izostala tudi velika blamaža onih, ki so to darilo poklonili.

Oglejmo si božično darilo, odnosno pravilnik za bratovske skladnice v onih točkah, proti katerim mora dvigniti vsak rudar svoj pošteni glas in se izreči odločno proti njim.

Medtem, ko zakon predpisuje pariteto v upravnih odborih, gre pravilnik dalje. On daje delodajalcem in delojemalcem enako število upravnih mest, zato pa daje predsedniku upravnega odbora dva glasa in to zato, ker je predsednik vedno delodajalec. Se huje pa je to, da nastavlja z malimi izjemami pri krajevnih bratovskih skladnicah vse osebe delodajalce. Tisti, ki bodo socialno zakonodajo izvajali in v njo posvečeni, bodo hlapci, s tisoč vezmi privržano delavstvo, kateremu nastavlja ravno ta pravilnik, kakor bomo še pokazali, nov nož na vrat.

Starostno zavarovanje daje navidez več, kakor predpisuje zakon o zavarovanju delavcev. V resnici pa je ravno obratno. Po zakonu o zavarovanju delavcev bi dobil delavec, ki bi plačal 200 prispevkov, pravico do rente za slučaj onemoglosti in starosti v znesku ene četrtine plače; ko bi vplačal 500 prispevkov, pa pravico do rente v znesku ene tretjine plače. Te rente, ki sicer ni visoka, bi mu ne mogel in ne smel nihče vzeti, ako so prispevki enkrat plačani. Po pravilniku za bratovske skladnice pa dobi rudar po petletnem vračunljivem polnopravnem članstvu rento v znesku 20 odstotkov plače po 10 letnem polnopravnem članstvu pa 32 odstotkov, pozneje pa vsako leto po 2 in pol odstotka več. Po tridesetih letih vračunljive polnopravne službe, znaša penzija celih 80 odstotkov, kar se sliši vsekakor zelo lepo.

Kedaj bo pa dobil rudar pravico do te rente? Pred 55. letom dobi pravico do invalidne rente, ako je za delo popolnoma nesposoben. Kdor bo dobil n. pr. jetiko, ne bo obležal na cesti, ako ima vsaj 5 let vračunljivega, nepretrganega članstva. Kdor doseže starost 55 let in ima 30 let nepretrganega članstva, ta dobi 80 odstotkov penzije, tudi brez dokaza onemoglosti. To je v resnici lepo, tako lepo, da smo se skoro čudili, kako je mogel zračunati zavarovalni matematik rentabilnost tega zavarovanja.

Oglejmo si sedaj drugo stran. Do te rente ima pravico le tisti, ki od svoje strani službo celih 30 let ni odpovedal ali pretrgal nad 6 tednov. A to še ni dovolj. Kaj mora storiti podjetnik, ako hoče spraviti delavca, ki je na tem, da dobi pravico do te rente, ob vso pravico? Podjetnik mu mora odpovedati službo po 29. letih. Ako se takemu delavcu posreči priti v teku šestih mesecev v službo pri kakšnem drugem podjetju bratovske skladnice, se mu bodo

prejela leta vračunala. Drugače so vse dobljene pravice brez odškodnine izgubljene. Z enostavnim aktom odpovedi, je ugrabil podjetnik delavcu tudi vse od njega vplačane prispevke, ki bodo znašali po našem računu z 6 do 7 odstotkov obrestni znesek, odgovarjajoč dveletni celotni plači. Kdor iz posla prostovoljno izstopi, izgubi takoj vse članske pravice. Če vstopi dotični član tekom 6 mesecev k istemu podjetju zopet v službo, mu mora uprava blagajne (to je podjetnik) to prekinitev milostno spregledati, a le, ako je bil že tri leta zavarovan. Drugače niti milost ni dopustna. (Jo bo tudi težko dobiti pri kapitalistu.) Od sedaj naprej bodo stavke prava sreča za rudarska in kovinarska podjetja. One bodo kakor povodenj, ki bo redoma oproščala rudarska in kovinarska podjetja vseh obveznosti iz starostnega zavarovanja, če podjetniki ne bodo sami milostni, kar pa v boju navadno ni. Zato bo treba ljudi tako izstradati, da bodo segli hočeš — nočeš po tem zadnjem sredstvu. Če vse to ne bi nič pomagalo, pa se da še vedno za pol leta obrat ustaviti — in isto bi se doseglo z redukcijsko.

Iznesli smo nekaj misli o tem pravilniku. Žerjavovemu darilu rudarjem, ki smo jih posneli iz protesta Unije slovenskih rudarjev, ki se bori zopet ta pravilnik. Temu protestu se v polni meri priključujemo in pozivamo vse prizadete rudarje in kovinarje, da se g. ministru Žerjavu za »prelepo« božično darilo lepo zahvaljujemo. Enaka hvala gre gospodi, ki je pravilnik skrpila, kakor tudi odličnemu zagovorniku tega pravilnika, ki hodi po shodih in hvali darilce. Rudarji, kovinarji, z vso odločnostjo odklonite tak pravilnik in zahtevajte svoja prava. O tem bomo še pisali.

Zagorje. V nedeljo, dne 11. t. m. je naša podružnica imela svoje redni letni občni zbor, ki se je vršil v prostorih gostilne Jan. Občni zbor je otvoril in vodil predsednik brat Umek, ki je podal predsedniško poročilo. Za njim je podal prav dobro zasnovano poročilo tajnik br. Franjo Juvan ml. in na to blagajnik br. Keršnik ml. Vsa tri poročila so bila vzeta z odobravanjem na znanje. Po poročilih je v daljšem govoru poročal o delavskem položaju br. Kravos. Pri volitvah novega odbora je bil enoglasno izvoljen predsednikom brat Vinko Sedlar, v odbor pa Franjo Umek, Drago Bostič, Ivan Obreza, Nikolaj Kovač, Ludovik Ladovaj st., Franjo Juvan ml., Franc Anžur, Alfonz Keršnik, France Keršnik in Blaž Molan; za namestnika br. Ivan Lozina in Janko Hočev. Za preglednika računov sta bila izvoljena brata France Malovrh in Matija Drole. Novoizvoljenemu odboru je imenoma osrednjega vodstva čestital br. Leo Žorž, ki je novi odbor pozval na uspešno delo.

Na občnem zboru se je mnogo razpravljalo o novem napadu Trboveljske družbe, ki prestavlja člane NSSZ na slabša mesta. Sprejeta je bila odločna resolucija in sklenilo se je, da se podvzamejo energični koraki, da se obvarujejo člani NSSZ pred premlativami. Po raznovrstni debati je zaključil predsednik občni zbor, ki se je končal ob pevanju »Lepe naše domovine«. Podružnica je s svojim občnim zborom pokazala, da gre neustrašeno svojo pot naprej in da bo po tej poti korakala kljub vsem oviram.

Litija. V nedeljo, dne 4. jan. 1925 se je vršil pri nas redni občni zbor izobraževalnega društva delavske mladine »Bratstvo«, v gostini pri »Oblaku«, ob pol 4. uri popoldan. Predsednik br. Videmšek otvoril občni zbor, pozdravi vse brate in sestre, posebej pa zastopnika »Bratstva« Zagorje br. Fr. Juvana in »Bratstva« Loke, br. M. Jelnikarja. Poročila funkcionarjev so bila enoglasno odobrena in iz njih je bilo razvideti, da je »Bratstvo« v Litiji napravilo velik korak naprej. Izvolitev novega odbora se je vršila po listih. Z veliko večino in z viharimi ovacijami je bil izvoljen predsednikom br. Rudo Jelnikar. V odbor pa sledilec bratje in sestre: Bizjak Minka, Kolbe Anton, Tarifar Veno, Jeriha Avgust, Trampuž Cilka, Tome Antun, Ločičnik Rezi, Škrbina Stane, Zupan Ivan, Verligoni Rezi in Rhlhkar Franc. Računskim preglednikom sta bila izvoljena: Kolman France, Repovž Mici. Po volitvi povzame besedo br. M. Jelnikar, kateri pozdravi občni zbor v imenu »Bratstva« na Lokah. Za njim dobi besedo zastopnik »Bratstva« Zagorje, br. tajnik Fr. Juvan, kateri pozdravlja občni zbor imenom »Bratstva« Zagorje, ter bodri vse navzoče k idealnejšemu delovanju. »Bratstvo« v Litiji je pokazalo pravo razumevanje do kulturnega propagandnega dela med proletarsko mladino, zato se širijo vrste novih borcev narodn. socializma. Po zboru se je vršila pristržna bratska zabava.

»Bratstvo« Zagorje ima 18. jan. 1925 ob 23. uri pop. v društvenem lokalu III. redni občni zbor s sledečim dnevnim redom: Poročila predsedstva br. Drole Vinko; tajnika Juvan Franjo, ml., blagajnika Savšek Mirko, račun. preglednika Keršnik

Kovač, dr. m. odseka Juvan Franjo, ml., tambur. odseka in sekretar Mlakar Ludvik, prired. Kovač Josip, skautov in o dr. prapor Medved Andrej, abstinenčnega krožka; Drole Vinko, dr. gospodarja Keršnik Alfonz, o javni knjižnici Savšek Mirko, Anton Bradnerja, tajnika za NSS. Volitev novega odbora. Slučajnosti. — Opozarjamo na ta III. redni občni zbor »Bratstva« Zagorje vsa sosednja bratska društva in jih prosimo, da se udeležijo občnega zbora po odposlancih. Opozarjamo na občni zbor ponovno tudi vse brate in sestre in naj ne bo nikogar, kateri se občnega zbora ne bi udeležil. Ob enem se opozarja na naš občni zbor tudi članstvo NSS in NSSZ v Zagorju. Pridite vsi in točno, da vidite delo in uspehe mlade neumorne proletarske mladine.

Vinko Drole, Franjo Juvan, ml., t. č. predsednik, t. č. tajnik.

Zagorje. »Bratstvo« Zagorje, je imelo v nedeljo 11. jan. ob 3. uri pop. sestanek vseh treh »Bratstev« — Zagorje, Loke, Kotredč. Sestanka se je udeležil tudi strokovni tajnik br. Vlado Kravos. Mladina se je živahno zanimala za izvajanja br. predsednika Drole, kateri je orisaval zbranem članstvu pomen »Delavske zbornice«. Tov. Drole je nato predlagal resoluciji v katerih se zahteva zadoščenje radi preganjanja naših članov pri TPD in radi onih delavcev, ki so prišli od vojakov, katere TPD noče sprejeti na ista mesta, kjer so delali poprej. Obe resoluciji sta bili sprejeti tudi na VI. rednem občnem zboru NSSZ, kateri se je vršil 11. jan. 1925. — O čevljarstvu tečaju je govoril br. Mlakar in je našel obilo zanimanja v vrstah čevljarških pomočnikov.

S tem je ponovno dokazala zagorska mladina, da ne misli samo na zabavo, ampak da hoče članstvu nuditi tudi druge koristne podpore. — Odbor.

»Bratstvo« v Ljubljani. Novi odbor se je konstituiral sledeče: Josip Poropat, predsednik; Mirko Kragelj, podpredsednik; Ign. Gorjanc, tajnik; Albert Reje, blagajnik; Karel Lavrenčič, gospodar; Joško Tomé, Angela Perječičeva in Friderik Drušnik, odborniki; Mate Ivčević in Črtomir Zorec, namestnika; Zorko Lab in Rajko Sedej, pregledovalca računov. Novi odbor je prišel z vso agilnostjo delati. Članski sestanek v ponedeljek, 12. t. m. je bil prav dobro obiskan. Prisostvovalo mu je tudi več novih članov, katere je brat predsednik specijelno pozdravil, brat Kozine pa jim je v daljšem govoru obrazložil pomen organizacije. Napravljenih je bilo več važnih in za razvoj društva pomembnih sklepov, zlasti glede tamburaškega, pevskega, dramskega, plesnega in šolskega odseka, kakor tudi glede društvene knjižnice. Plesni odsek je dobil novega načelnika v osebi brata Murgelja. Dramski odsek bo prišel z redno dramatično šolo, kakor hitro bo prijavljeno zadostno število članov. Slednjit se je sklenilo, da se vršijo članski sestanki redno vsak petek ob 8. uri zvečer v društvenem lokalu v Narodnem domu. Na teh sestankih bodo kratka poljudna predavanja, ki jim bodo sledile recitacije, deklamacije, nastopi članov dramskega odseka, pevске in godbene točke itd. Na teh sestankih se bodo sprejemali tudi novi člani.

»Bratstvo« v Dravljah. Na občnem zboru dne 6. t. m. je bil izvoljen sledeči odbor: br. Franc Senk, predsednik; br. Joško Gabrovšek, podpredsednik; br. Pavel Mavrič, tajnik; br. Ivan Božič, blagajnik; br. Franc Radič, gospodar; bratje France Marenče, Franc Tropan, sestra Ela Mavričeva in Mici Božičeva ter brat Franc Rebežnik, odborniki; sestra Vika Bezljajeva in Mici Čermeljeva ter bratje Viktor Senk, Ivan Dobnikar in Ivan Kanc, namestniki; brat Edi Čeruš in Rozi Bertokova, pregledovalca računov. Občni zbor je bil polnoštevilno obiskan. O. i. o. je zastopal osrednji predsednik br. Kozine. »Bratstvo« Jesenice je poslalo po br. Čuferju pozdraven dopis, ljubljansko »Bratstvo« je zastopal br. Sedej, šišensko pa br. Kmet. Zborovanje je bilo parlamentarno in stvarno. Iz vsega poteka občnega zbora je bilo razvidno, da se ta naša mlada postojanka razveseljuje razvoja.

Po kontanem zborovanju je bila družabna prireditve, ki jo je otvoril br. Gabrovšek z daljšim, dobro zasnovanim predavanjem o pomenu narodno-socialističnih mladinskih organizacij za kulturno, moralno in družabno povzdigo našega proletarijata. Na to so sestre Malči Mavričeva, Anica Rjavčeva, Ivanka Jeršetova in Francka Božičeva deklamirale Gregorčičeve pesmi. Zele so vse štiri obilo zaslužene priznanja. Sledila je enodejanka »Laživdravnik«, pri kateri sta se zlasti izkazala brata Kocijančič in Senk kot izborna komika. Brat Božič in sestra Vika Bezljajeva sta nas presenetila z naravno, neprisljano igro, ravnotako tudi Mici Čermeljeva. Popolnoma sta zadostila svoji nalogi tudi brata Senk in Dobnikar. Brat Mavrič je imel nehvaležno vlogo, ki pa jo je zmagal, kakor tudi brat Kanc.

Zbrano publiko pa je navdušil brat Mirko Kragelj, ki je med igri sledečo čajanko recital nekatere svojih primorskih pesmi.

Ne smem zaključiti, ne da bi omenil brate tamburaše, ki so izpolnili program a par lepimi komadi ter res neumorno igrali do konca prireditve. Bratje in sestre v Dravljah so z moralnim uspehom lahko popolnoma zadovoljni. Pokazali so javnosti, da je »Bratstvo« kulturno društvo, ki je vredno upoštevanja.

»Bratstvo« v Kranju. Da se izpolnijo verzeli, ki so nastale v odboru, se je sklical za nedeljo, dne 11. t. m. dopoldne izredni občni zbor, ki je bil bolje obiskan, kakor vsi dosedanj. Tudi tu moramo z veseljem priznati, da je »Bratstvo« v Kranju od zadnjega občnega zbora napredovalo. — O. i. o. NSM je zastopal osrednji predsednik br. Kozine. Izvoljen je bil sledeč novi odbor: Brat Vekoslav Lavrenčič, predsednik; br. Janko Engelman, s. Anica Engelmanova, br. Alojzij Klun, br. Ivan Zupan in br. Josip Praznik, odborniki; bratje Adolf Jakofčič, Albin Sušnik, Ignac Majnik in Ivan Kotlovšek, namestniki; brata Josip Grošelj in Ivan Fugina, revizorja. Načelnikom dramskega odseka je bil izvoljen br. Ivan Fugina, načelnikom tamburaškega odseka pa br. Josip Grošelj.

Dopoldne je »Bratstvo« napravilo izlet na Šmarjetno goro. Ob neprisljani zabavi in zvokih tamburice je čas le prehitro minil. V slovo so bratje in sestre vrhu Šmarjetne gore zaigrali kolo, nakar smo se vrnili v dolino.

Opažati je bilo pri zborovanju, kakor tudi pri izletu, da je v naši mladini v Kranju mnogo dobre volje, mnogo idealizma. Ko se pri vseh še misel poglubi in red ter disciplina pridobi primernega razumevanja, se bo »Bratstvo« v Kranju povzpelo tako, da bomo vsi lahko ponosni na njega.

Plesni odsek »Bratstva« v Kranju javlja, da priredi prvo čajanko s plesom v soboto dne 17. januarja ob 8. zvečer v društveni dvorani hotela »Nova pošta«. Ker je čisti dobček namenjen za kritje društvenih stroškov, najuljudnejše vabi k obilni udeležbi. — Odbor.

»Narodni Dnevnik« prične zopet izhajati v Ljubljani. S tem bomo zopet dobili dnevnik, ki bo nepristransko in objektivno obveščal slovensko javnost o vseh dogodkih.

»Velika »dobrota« za uradništvo!« — »Slov. Narod« poroča o neizrečeni dobroti, ki jo je naklonilo finančno ministrstvo državnim uradnikom. Izdalo je namreč nalog, da se morajo prejemki višje stopnje osnovne plače zvišati takoj, ko potečejo uradniku predpisana tri leta v eni stopnji. — Vse to pa je samo volilni humbug, kajti uradniški zakon to že sam prav jasno določa in ni to prav nič novega, še manj pa kaka dobrota. Seveda je pri nas to malo drugače kot drugod, ker smatrajo ljudje zakon za čunjo, ki se jo lahko brne v kot, ali pa za rešeto, ki je polno luknjic. — To trditev jasno izpričuje diferenca med starimi in novimi plačami, ki je zakonito priznana, pa jo vendar vlada ne izplača. — O tem naša polomljena fregata v Knafljevi ulici molči. Molčalo pa ne bo uradništvo in bo temu dalo primernega duška na dan volitev s kroglice v roki. — »Narod« še toliko lahko modluje in joka o napredni fronti, vse ne pomaga nič. Izposlušaj naj dejansko naprednost pri vladi, ki bo dokazana na ta način, da bo vlada vrnila uradništvu dolg, ki ga dolguje na diferenci plač!

»Persekucije v Medjimurju. Približevič je prišel v Medjimurju odpustiti iz službe vse one uradnike in učitelje, ki so »rštisti« Radica. To se zgodi kar enostavno brez kakšne preiskave ali disciplinarnega postopanja. So to reveži, ki bodo odrešeni trpljenja 8. februarja.

»Kontrola Evrope. Za čas volitev je prijavljeno večje število novinarjev iz Češkoslovaške in Francoske, ki si bodo na licu mesta ogledali potek volitev. Na ta način bo evropska javnost točno poučena, kako se pri nas vrše »svobodne« volitve.

»Razpust obč. odbora na Grosupljem. Na Grosupljem je veliki župan razpustil občinski odbor. — Zakaj se je to zgodilo, nam ni treba naglašati. Do 8. februarja bo takih slučajev še dosti.

»Obrotniki so sedaj iz vode!« — Dolga leta se bori naš obrtniški stan z denarnimi težkočami, ker ni bilo kreditov. Ves razpoložljiv denar Narodne banke so dobili v roke po sramotni obrestni meri razni državni dobavitelji, iz znane okolice belgrajske porodice, špekulanti in banke. Naš obrtnik pa je gledal skozi prste za krediti, ali pa jih je dobil šele od Žerjavovih bank po škandalozno visoki obrestni meri. — Sedaj se je zgodilo čudo! Upravni odbor je milostno dovolil kredite obrtnikom cele države. — Seveda niso krediti dovoljeni iz uvidevnosti do potreb obrtnikov, ampak zato, ker so — 8. februarja volitve!

Ljubljana.

— Umrl je v Ljubljani 15. t. m. na pljučnici poštni direktor dr. Janko Debelak.

— Umrla je dne 10. t. m. v Ljubljani gospa Franja Wohine, vdova po nadučitelju. Pokopnica je bila tačša našega delavnega tova. Vladka Pelana. Pogreb se je vršil dne 12. t. m. — Preostali naše iskreno sožalje.

Maribor.

— Dr. Boža Marković v Mariboru. Dne 12. januarja je prispel s popoldanskim brzovlakom v Maribor nosilec kandidatne liste bloka bratskega sporazuma dr. Boža Marković, profesor državnega prava na univerzi v Beogradu. Na kolodvoru so ga pričakovali voditelji bloka in mnogo zaupnikov NSS in Davidovečeve demokratske stranke, ki so ga prisrčno pozdravili. Dr. Boža Marković je napravil na vse najboljši vtis. Rekel je: »Sedaj, ko sem že tu, hočem ostati tukaj in sem vam na razpolago, da delamo. Mi nimamo velikih županov, da bi za nas agitirali.« V spremstvu tovariša Rogliča in prof. Ribariča se je nato odpeljal b generalu Maistru, kjer bo bival za časa svojega bivanja v Mariboru. Jutri zvečer bo pri »Jadrancu« prijateljski večer, na katerem se bo dr. Boža Marković seznanil z zaupniki in agitatorji bloka bratskega sporazuma. V nedeljo, dne 25. t. m. ob 10. uri dopoldne bo govoril dr. Boža Marković na velikem volilnem shodu v Mariboru, dne 24. t. m. v Celju, medtem pa bo obiskal vse glavne kraje Mariborsko-celjskega volilnega okrožja in govoril na shodih.

— Pozdravni večer dr. Markoviću v Mariboru. V terek zvečer je priredil pri »Jadrancu« blok bratskega sporazuma ožji prijateljski pozdravni večer univ. prof. dr. Boži Markoviću, ki je imel namen, da se zaupniki in agitatorji seznanijo s svojim nosilcem liste. Večer je otvoril tov. Roglič, ki je pozdravil ljubega gosta in dragega brata v imenu narodno-socialistične stranke. Za Davidovičovo demokratsko stranko je govoril predsednik dr. Toplak. Nato je povzel besedo dr. Boža Marković. Izjavil je, da ga je samo ljubezen do naše skupne domovine privedla v Maribor in pa velika dolžnost, da se uredijo razmere v naši državi. V daljših izjavanjih je obrazložil današnjo politično situacijo in idejo bratskega sporazuma. Govornik je bil neprestano prekinjen z odobravanjem, zlasti pa ni hotelo početi burno ploskanje na koncu njegovih izjav. Tov. Roglič se je prof. dr. Markoviću iskreno za-

hvalil za izvajanje, obljubljaajoč, da bomo delali za lepo idejo bratskega sporazuma z vso vztrajnostjo, kajti sedaj, ko čujemo dr. Markoviča, imamo vsi občutek, kakor da so se zopet povrnilo dnevi navdušenja ob prevratu. Nato je večer zaključil, pozivajoč na shod v soboto zvečer. — O govoru prof. dr. Markoviča še podrobneje poročamo prihodnjič.

— Naš prekmurški kandidat Talány Franc, gostilničar v Biserjanih je prekmurški rojak, doma iz Brezovcev, okraj Murska Sobota. Kot izdajatelj koledarja »Dobro pajač«, ki je v več tisoč izvodih razširjen v Prekmurju, je znan širom Prekmurja. Znan je tudi kot dober govornik in je politično deloval že pod Madžarsko. Za našo narodno stvar v Prekmurju ima velike zasluge. Na svoječasnih shodih leta 1918 in leta 1919 je kot ogrski begunec nastopal kot govornik na ljudskih taborih v Gornji Radgoni in v Nemški Radgoni ter govoril v imenu prekmurskih Slovencev za priključitev Prekmurja k Jugoslaviji. Na ime gospoda Talanya smo lahko ponosni in dela čast naši kandidatni listi.

— Polog najemnine pri sodišču. Predlogi na polog najemnin, katerih hišni lastniki (najemodajalci) norejo sprejeti, se sprejemajo na zapisnik pri okrajnem sodišču na štev. 9. samo v torkih in petkih med 9. in 10. uro. Na podlagi teh predlogov se za ozi najemnina pri davčnem uradu na štev. 8. Na kolekih je plačati za zapisnik 5 Din in za vsakih začeti 100 Din po 1 Din depozitne takse. Najemniki se opozarjajo, da imajo najemnino najemodajalcu izročiti, če on tudi izjavi, da sprejme ponudeno najemnino samo na račun zahtevane, v tem slučaju ni pogán razlog pologa pri sodišču v smislu § 1425 o. d. z.

— Red v društvu stanovanjskih najemnikov. Z društvom stanovanjskih najemnikov smo imeli že od vsega početka smolo. Prvo vodstvo se je glede najemnine sporazumelo z gospodarji ob času, ko so tudi sami javno protestirali, da ne sme nobeden državnih nastavljenec preje plačati povišane najemnine, ko jim bo država plačala odviske na stanarini. Na vodstvu so bili tedaj 3 državni nastavljenici, med njimi sodnik Vrabl. Ko je tovir. Pirc takrat na občnem zboru samo staval vprašanje, če se taka nedoslednost vjema z dolžnostjo vodstva takega društva, da ga demokrati prevpiji, čemur je sledila dolgotrajna kazenska pravda. Pozneje pa so isti ljudje skrbeli, da je predsednik krivično obrekoval, moral odložiti svoje mesto, katero je zasedel vpokojeni polkovnik Aljančič. Ko je tov. Pirc ob času, ko nismo vedeli kaj bo s podaljšanjem stanovanjskega zakona, na predlog tudi nekaterih članov društvenega odbora sestavl načrt za ustanovitev občinske posredovalnice za slučaj, ako se katera stranka sama obrne radi sporazuma, ga je Aljančič na javnem shodu izpostavil psovkam neinformiranih in nahujskanih zborovalcev. V nedeljo se je vršil občni zbor v gostilni »Jadrane«. Ker je med tem predsednik Aljančič nastopil kot kandidat tudi za društvo najemnikov ter se pridružil dr. Ravnikovi radikalni listi, ga je tov. Pirc vprašal, kaj je na tem resnice, da se hoče društvo izrabiti v volilne namene. Namesto odgovora je sledil buren protest vzprijorjen od strani Aljančičevih agitatorjev. Pri volitvah je nastopil tudi tov. Tumpe, ki je odločno protestiral, da bi Aljančič izbral društvo v politične namene. Do volitve novega odbora vsled burnih protestov ni prišlo. To nedeljo, dne 18. januarja ob pol 10. uri dopoldne se vrši istotam nadaljevanje občnega zbora. Na ta občni zbor opozarjamo naše tovariše, ki so člani tega društva. Interes društva zahteva, da se napravi red in vrže politiko vev.

Celje.

VABILO

na velik volilni shod, ki ga sklicuje Okrožna organizacija N. S. S. v Celju.

Shod se bode vršil v veliki dvorani »Narodnega doma« v soboto, dne 24. januarja 1925 ob 8. uri zvečer.

Na shodu govori nosilec liste Bloka bratskega sporazuma za volilno okrožje Maribor—Celje

g. dr. BOŽA MARKOVIČ,

univerzitetni profesor v Beogradu,

nadalje srezki kandidati in drugi govor-niki.

Tovariši in prijatelji Bloka bratskega sporazuma, pridite vsi na shod.

Čitajte lepake in letake!

— Članski sestanek NSS v Celju minulo soboto dne 10. I. 1925 je moral izostati zaradi prireditve policijskih nameščenecv, ki se je vršila ta večer v Celjskem domu. V bodoče se vršijo članski sestanki zopet redno vsako soboto ob 8. uri zvečer v hotelu Balkan

Premog trboveljski, Ilbojski in črnomaljski, drva, koks, oglje, šlezjske brikete do bavlja, Ilirija LJUBLJANA, Kralja Petra trg 8, tel. 220. Plačilo tudi na obroke.

STOEWER-REKORD pisalni stroj in STOEWER šivalni stroj

v vseh opre mah si oglej pri LUD. BARAGA, Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, I. nadstr., vrata 10.

TABORNIŠKI RED.

3. Rod.

Rod je organizacijska enota in združuje v sebi 2 — 5 družin. Vsak rod si izvoli za dobo enega leta svojega glavarja, ki mora napraviti predpisani izpit za glavarja.

Glavar uravnava delovanje vsega rodu v smislu gozdovniškega programa Zdrženja. Odgovoren je za svoj rod načelstvu župe oz. Zdrženja. Potrjuje vodnike družin v njihovih funkcijah, ima pravico izrekanja kazni in predlagati rodovemu svetu izključitev člana, ki se je težko pregrešil proti taborniškim predpisom in načelom. V njegovi funkciji ga potrjuje načelstvo župe in Zdrženja. Izvoljeni glavar rodu mora biti primerne starosti, samozavesten, odločen in priljubljen.

Njegov namestnik (navadno najstarejši vodnik v rodu) ga zastopa v njegovi odsotnosti.

Tajnik rodu sprejema in rešuje, z vednostjo glavarja, došlo korespondenco, vodi kroniko rodu, knjigo obredov in zakonov ter knjigo orlovih peres. Imeti mora umetniški čut in skrbeti, da cvete v rodu gozdovniška umetnost in da vsakdo izpolnjuje naš zakon. Pri ognju »razpreda vreteno« (pri-poveduje in spravi zabavo v pravi tir). V svojem arhivu mora imeti brošure in izrezke o taborništvu, gozdovništvu in skautizmu.

Gospodar ima blagajno in hrani imetje rodu; vodi seznam inventarja in pobira prispevke, do-fočene na velikem zboru rodu.

Varuh totoma skrbi za totem rodu in ohranjuje njegovo tradicijo. Pojasnjuje in oživljuje obrede in običaje rodu. S tem mu pripade naloga vzbujanja k čišlanju in spoštovanju teh velikih stvari, ka-tare preživljamo.

Čuvar ognja ima izključno pravico za-netiti posvetovalni ogenj. Budno mora pa-ziti, da divja priroda ne trpi vsled bivanja tabornikov v njej. Ka-kor je plamen tabo-rišnega ognja jasen in čist, tako je tudi ognjar varuh čistosti v taboru in v življenju, rodu sploh, tudi z ozirom na besede in dejanja tabornikov. Kakor ogreva plamen, tako naj tudi on razvema in navdušuje svoje go-zdovniške brate za naš simbol, začetek in konec vsega, za svobodno plapolajoči ogenj.

Glasnik - sel je v pomoč tajniku, ta-mači želje in pre-piše Zdrženja, župi in rodovega sveta oskrbuje okrožnice, skli-čuje, člane, oznanja spored zbora in pod. V taborišču skrbi za dostavo pošte in potuje

kot zastopnik rodovega sveta. Biti mora dober pešec in tekač.

Zdravnik skrbi, da imajo vsi vod-niki žepne lekarne in da je skupna shram-ba za obveze v redu. V taboru pregleduje zobe in sploh skrbi za čistost in snago taborišča. Predpogoj pa je, da je sam vzor čistote in splošne higijene.

Poleg teh ima rod svojega kuharja, ri-sarja, botanika itd. Nekateri naloge se la-hko združijo v eni osebi.

Cinitelji rodu tvorijo rodov svet, ki se izvoli na velikem zboru rodu za eno leto. (O njegovih nalogah glej člen 8.) Sestajajo se najmanj vsakih 14 dni.

Člani rodovega sveta so tudi tisti ta-borniki, ki so dosegli dostojanstvo bojovni-ka in stražarja. Rod si lahko izvoli tudi svoje prijatelje za njih posebne zasluge.

Rod mora zaposliti za vpis v Zdrženje. Kakor družine si tudi on izbere posebno svoje ime in totem. N. pr. Rod volkov, sivih medvedov, bivolov, belih jastrebov, črnih lisjakov itd. O totemih glej odstavek št. 17. Ime se rodu ne sme izpreminjati.

4. Zadruga.

V kraju ali v bližnji okolici, kjer je več rodov se stvori zadruga. To ni upravna enota, ampak le olajšuje stik rodov z župo in Zdrženjem. Na čelu zadruga naj bo sta-rejši mož ali žena, ki dostojno reprezentira krajevno gozdovništvo pred občinstvom. — Njegova naloga je, da mu utira pot v jav-nost. Izvolijo ga zastopniki rodovih svetov.

5. Župa.

Župa združuje rodove in zadruga v ob-močju političnih pokrajin (oblasti); oskrbu-je stik med rodovi in načelstvom Zdrženja.

Na čelu stoji župno načelstvo, izvoljeno na velikem župnem zboru. Sestoji iz načel-nika, podnačelnika (navadno podnačelnica), poročevalca, tajnika, gospodarja in dveh preglednikov knjig in računov. Spopolni se pa lahko še z dvema članoma in dvema na-mestnikoma. Načelstvo župe mora biti potr-jeno od načelstva Zdrženja.

Načelnik vodi delo v svoji župi po pro-gramu in nasvetih Zdrženja. Ima pravico pregledovanja dela v rodovih in zastopa župo pri Zdrženju in napram javnosti. — Župni načelnik naj bo po možnosti starejši in izkušen mož.

Podnačelnik (nica) župe ima v slučaju načelnikove odsotnosti vse njegove pravice in dolžnosti.

Poročevalec vrši revizijo rodov in poda-ja o teh pregledih pismena poročila Zdr-ženju. Skrbi za razširjenje taborniške misli v svojem področju (po časopisih in pod.)

Tajnik vodi korespondenco in piše kro-alko župe.

Gospodar skrbi za inventar in blagajno župe.

Razen teh si lahko izvoli župa še knjiž-ničarja, zapisnikarja in po potrebi še druge činitelje.

»Tereza, ukažite vašim služabnikom, da se odstranijo. Ni treba, da slišijo najin raz-govor. Z možko besedo se zavežujem, da vam ne storim ničesar žalega.«

Vprašujoče upre vanj svoje oči. Nato pa zakliče par besedi z ukazujočim glasom v tujem jeziku. Odprtine v steni zginajo.

»Sedaj sva sama,« izpregovori Tereza resno. »Brez moči se nahajam v tvojih ro-kah, toda tvoja beseda je zame večje vred-nosti kot prisega.«

Edvard se nehoti ozre na svoje roke, na katerih so rdeče podplute. Pri naporu, da se oprostí neprosto voljnih vezi, so se žične vrvi globoko zarezale v meso. Tereza sledi njegovemu pogledu. Opazivši podplu-te na njegovih rokah, stopi hitro k omari-ci za zdravila. Vrne se s steklenico, napol-njeno z vodo čisto tekočino. Potem mu namigne sicer nežno, a vendar obenem za-povedujoče, da naj uboga. Preko njegovih kolen razprostre Tereza bel prtič, poklekne poleg njega ter hitro vlije nekaj tekočine v svojo levico, z desnico pa prime Edvardovi roki. Edvard jo hoče odvrniti od njene na-mere.

»Prosim te, ne brani mi,« izpregovori Tereza a tako prisrčno, da mu je nemogoče odbiti njeno pomoč.

Nežno drgne podpluta mesta na rokah s tekočino, bolečine takoj prenehajo. — Edvardu se dozdeva, da na bolečine ne vpli-va blažilno le tekočina, temveč da izhlapeva iz rok lepe deklice neka posebno težko delujoča moč. Z nekako naslado ogleduje njene bobnotne črne lase ter krasno obliko njenega života. Le misel na Bessy ga ovi-ra, da ne objame in poljubi lepe deklice, ki je vendarle njegova dokaj nevarna pro-tivnica. Tereza vstane.

»Ali so bolečine ponehale,« vprašuje skrbno, pri čemer ga nič več ne tika, kot prej, se pa vendar izogne običajnemu na-govoru med več ali manj tujimi ljudmi.

Edvard se zahvali.

»Ali hočete postati Jakova spremljeva-ka?« vpraša Edvard nepričakovano. »Ali mi hočete pomagati pri mojem poslu?«

»Če morem postati tvoja.«

Edvard nato ničesar ne odgovori. Ali naj moža s krinko pregovori, da priznase tej deklici, da jo pritegne kot pomočnico pri njegovih načrtih?

Sedaj stopi ona tik k njemu.

»Na eno vprašanje bi rada dobila od-govor. Ali ve tvoja izvoljenka, kdo si?«

»Ne,« odvrne Edvard, dasi mu je takoj žal, da je tako neprevidno odgovoril na njeno vprašanje, tem bolj, ker morejo na-stati za njegovega prijatelja neprijetne po-sledice.

Zmagonosno se ji zasvetijo sedaj oči.

»Ti si moj! Tvoja nevesta se bo s stu-dom obrnila od tebe, ko zve, da je izvo-ljenec njenega srca — strašni Jak. Toda meni se ne stidiš, moja ljubezen do tebe je resnična, moje srce je tvoje do zadnjega dihla — jaz te obožujem!«

Kaka divja, besna strast je izražena v besedah čudovite deklice! Edvard je sedaj uverjen, da je Tereza pač sedaj čula o mo-žu s krinko, da pa o Bessy ničesar ne ve. Prisluskuje črnc se je motil, ker je me-nil, da strašni mož ni nihče drug kot — Edvard Long.

»Sedaj ti uhajajo misli še k tvoji dose-danji izvoljenki, toda kmalu, kmalu boš drugačnega mišljenja. Vem, da ne boš po-zabil mene. Da, še več! Uverjena sem, da me pozabiti ne moreš. Pogled me, ali nisem lepa? Jeli tvoja izvoljenka lepša od mene?«

V duhu primerja Edvard obedve s svojo Bessy. Tereza ima prav, očarujoča krasotica je, celo Bessy je v lepoti ne nad-kriljuje. Toda ljubka milina in sramežljiva n-rav ljubeče soproje, s tema lastnostima se Tereza, v katere žilah se pretaka vroča španska kri, ne more ponašati.

»V doglednem času se zopet vidiva,« nadaljuje Tereza. »Kje, tega ti seveda ne povem. Kaj kmalu boš zvedel, da sem red-no v tvoji bližini. V slovo ti kličem: Ostani mi zdrav, dragec moj! Biti moraš sam ter dobro razmišljati o vsem, kar sem ti pove-dala. Pomni pa, da mi je znana tvoja skriv-nost, da, še več, da vem celo za tvoje pravo ime.«

Edvard se dvigne, da odide. Še se mu tresajo udje, tesne spono so kolikortoliko spravile krvni odtok v nered, prav težko se drži pokonci. Takoj mu pride Tereza na pomoč.

»Nasloni se name,« prosi z neverjetno mehkim glasom ter ga opira s svojim bo-hotnim telesom. »Saj si moj, za vedno mo-raš ostati moj!«

Skozi salon ga odpelje v predsobo. No-benega služabnika ni nikjer videti. Vljudo ga ogre s površnikom. Klobuk drži Edvard v desnici. Ona pa stoji pred njim z lesketa-jočimi očmi, in mu nepremično zre v njegov lepi, možki obraz.

»Ponosna sem nate,« reče nežno, »kajti ti si najlepši mož, kar sem jih kdaj videla, in tajnost, v katero si zavil, je nuna osvo-jila moje srce. Pozdravljen, dragec, in ne pozabi, kaj ti je vse rekla Tereza. Na iz-bero imaš ljubezen, največjo aročo v mo-jem objemu, sladko življenje. — ali pa smrt!«

Po teh besedah mu izgine Tereza iz-pred oči kakor senca. Dolgo časa še upira Edvard oči v vrata, za katerimi je zginila lepa deklica. Počasi odide Edvard iz pred-sobe v vrt. Prav nič se ne ozira, ker je prepričan, da stoji Tereza pri oknu in ga opazuje. Šele, ko zapre za seboj vrtna vrata,

Našim rodbinam

priporočamo našo pravo domačo KOLINSKO CIKORIJO, izvrsten pridatek za kavo.

Priporočamo tudi

Josip Petelin

Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Najcenejši nakup

nogavic, žepnih robcev, brisalk, kloba, belega in rujavega platna, šifona, kravat, raznih gumbov, žlic, vilic, sprehajalnih pa-lic, nahrbtnikov, potreb-ščin za šivilje, krojače, Solingen škarij za priko-revanje in za obrezovanje trt.

NA VELIKO IN MALO

se prime za mrzlično vroče čelo. Tedaj zno-va zapazi krvave podplute na rokah; jasno mu je, da to, kar je ravnokar doživel, niso bile prazne sanje.

Ko se vrne Edvard v vilo, naleti tam-kaj svojega prijatelja, ki je že težko čakal njegovega povratka.

»No?« ga vpraša. Samo ena besedica, ki pa vsebuje nebroj vprašanj

Edvard prične pripovedovati, kaj je do-živel v vili pri mikavni Terezi Gardiner. Skromen kot vedno možič o svoji požrtvoval-nosti, toda grozni prijatelj povzame tudi to iz njegovih besed.

KINO IDEAL

predvaja od četrta 15. do včevši so-bote dne 17. januarja ljubko veseloigro

„Zvezda cirkusa“

v glavni vlogi Gladys Walton.

Od nedelje naprej pustolovščina

„Lola Montez“

kraljeva ljubica in plesalka.

V glavni vlogi priljubljena krasotica Ellen Richter. Pri tem filmu so dnevni sporedi in sicer: ob 3., 5., 7. in 9. uri, v nedeljo tudi dopoldne ob pol 11. uri. ZNIŽANE CENE! ZNIŽANE CENE!

Ogovorni urednik: Franjo Rupnik. Tiska tiskarna M. Hrovatin v Ljubljani. Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Pozor, krojač, šivilja, nešivilja!

Kal ti koristi kraj brez pouka? Z natančnim poukom, preizkuše-nega po vsakem modelu ga dobiš na željo ekspresno po pošti v KROJNI SOLI, koncesijonirani od ministrstva za trgovino in obrt. Ljubljana, Židovska ul. 5. Vsak mesec tečaj za krojače, šivilje in nešivilje.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Delniška glavica

Din 50.000.000

Rezervni zaklad ca.:

Din 10.000.000

Centrala: Ljubljana, Dunajska cesta

Podružnice:

Brežice

Čelje

Črnomelj

Gorica

Kranj

Logatec

Maribor

Met ovič

Novi Sad

Ptuj

Sarajevo

Split

Trst

Brzljavni naslov:

BANKA LJUBLJANA.

Telefon štev.: 26,

413, 502, 503 in 504.

Se priporoča za vse v bančno stroško spadajoče posle.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

»Stara sem dvajset let,« nadaljuje tiho, »še nikdar nisem resnično ljubila. Vsa moja dosedanja ljubezen je bila le pojav hipnih strasti. Ko pa sem videla tebe — je bilo moje srce tvoje. In sedaj čuj moje be-sede: Leto dni ti dam časa za pomislek. Tedaj pa stopim pred te in zahtevam od tebe, da izrečeš odločilno besedo. Če si se do tedaj odločil, da postaneš moj, potem ti bom s svojo gorečo ljubeznijo, z žarom vse svoje strasti tisočkrat nadomestila lju-bezen vseh drugih. Če pa ne boš hotel po-stati moj, potem pa trepetaj pred mojo ma-ščevalnostjo! Ljubila te bom tudi v tem slučaju z isto iskrenostjo, toda pomni, da mi boš dražji mrtev kot v objemu druge ženske — živi!«

Kot vpodobljena boginja maščevalnosti stoji lepa Tereza pred Edvardom, očarujoče krasna in strašna obenem. Edvard si komaj upa dihati.

»Gorje ti, če v tem letu obiščeš svojo izvoljenko!« nadaljuje zopet Tereza. Tudi ti bom tak poskus na vsak način prepre-čila. Vedi, da sem sedaj še edina oseba, ki pozna tvoje skrivnosti, da bi pa s tvojo

smrtjo morale zginiti tudi vse tvoje napra-ve, vse tvoje delo. To je moj trden in ne-omajen sklep, katerega ne bom ublažila niti z eno besedo. Moja želja, moja neo-majna volja je, da postaneš moj — ali pa Jaka ni več med živimi!«

Molče poslušal Edvard odločne, strašne besede. Z očmi strmi v steno, skozi katero je bilo pred kratkim nanj namerjenih dvoje puškinih cevi. — V temni odprtini v steni opazi čuden lesket. Tereza pa vzame vo-dalec, ki ga je prej položila na divan in ga položi v skrinjico. Nato pa prekine muč-no tišino:

»Jutri me ne najdeš več tukaj. Toda vedi, da me boš na svojih potih v tem letu pogosto srečal kot svojo nasprotnico. Toda ne pozabi, da me ena beseda iz tvojih ust napravi za tvojo sužnjo. Ni me strah pred teboj, tudi se ne bojim, da bi mi rekel: Tereza, ljubim te — le zato, da se me iz-nebiš. Tvoje oči niso goljufive, iz njih od-seva gola resnica, njim bi verjela.«

Sedaj se je Edvard že umiril. Rahlo prime za njeno desnico, katere mu ne od-tegne.

Vse pisalne, risalne in šolske potreščine do-bite najceneje v papir-ni trgovini

Miroslav Rivič

Ljubljana

Sv. Petra cesta 29.

Lastna knjigovoznica.

Velika zaloga šolskih zvezkov, map, in blokov.

Glasbene instru-mente in potreb-ščine

kupite najbolje in najce-neneje pri M. MUŠIČ, Ljubljana, Šelenburgova 6

Najboljši šivalni stroji

so edino

Josip Petelinca

znamke

„Gritzner“ in „Adler“

Večletno jamstvo.

Delavnica za popravilo strojev.

Pouk v vezenju brezplačen.

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Franc Szantner

Ljubljana, Šelenburgova ulica 1

špecialist za ortopedična in anatomska obuvla in trgovec s čevlji, sprejema tudi vsa popravila.

Oglašajte

v

Novi Pravdi!